

*НАЦИОНАЛЕН СОВЕТ НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО СРБИЈА
СОЈУЗ НА АСОЦИЈАЦИИ НА МНЗ ВО СРБИЈА
ДЕМОКРАТСКА ПАРТИЈА НА МАКЕДОНЦИТЕ*

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА
НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА
ВО РЕПУБЛИКА СРБИЈА 2013-2023.

МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ
М* А* К* О* С

**НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА
НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО СРБИЈА**

ВОВЕД

Зошто Национална стратегија? Што со неа сака да се постигне? Кои се потребите на македонската национална заедница во Р.Србија? Кои се предностите на добро уредена и систематизирана национална заедница?

Оваа се некој од основните прашања на кои документот насловен „Национална стратегија на македонската национална заедница во Р.Србија,, треба да даде одговори. Веднаш на почеток мора да се истакне дека во изработка на овој документ ќе учествуваат сите профилирани организации членки на Сојузот на Асоцијации на македонската национална заедница во Србија, Демократската партија на Македонците во Србија и Националниот совет на македонското национално малцинство во Р.Србија како предлагач на документот. Концептуалниот предлог како своевидна платформа ја предлага председателот на Националниот совет на првото читање на предлогот на документот, а по негово разгледување од страна на Националниот совет ќе се отвори јавна расправа. Во рамките на јавната расправа ќе се организираат јавни дебати, округли маси и конференции на која учество ќе земат покрај представниците на наведените организации и институции и представници на стручната јавност и представници на домицилната и матичната држава.

Националната стратегија на македонската национална заедница во Р.Србија (во понатамошниот текст: Стратегија) ги поставува основите на организираноста, системот на вредности и вознапредувањето на положбата на македонското национално малцинство или заедница во Р.Србија (во понатамошен текст: МНЗ). Помеѓу другото цел на овој документ е и творење на основ за идентификација и примена на афирмативни акции од страна на домицилната држава Р.Србија и матичната држава Р.Македонија особено во областите кои ќе бидат опфатени со Стратегијата. Еден од основните цели е и јасно профилирање и систематизирање на припадниците на МНЗ и нејзините организации со цел на долгорочно, стратешки определено зачувување на националниот идентитет на МНЗ и сите негови обележја.

Овој документ во посебни поглавја се бави со прашањата на организираност и систематизираност, односно профилирање на МНЗ, целите и задачите на Националниот совет, Сојузот на Асоцијации на МНЗ (со посебен поглед кон здруженијата од општ значај и струковните организации) и Демократската партија на Македонците.

Основните принципи и вредности на кои почива оваа Стратегија се:

- Зајакнување на капацитетите на МНЗ
- Творење на јасен урамнотезен систем на дејствување со сублимирани ефекти а не ефекти на раздор.
- Почитување, заштита и исполнување на законските права на МНЗ во Р.Србија.
- Потполно и ефикасно вклучување на припадниците на МНЗ во сите области на општествениот живот.
- Почитување, признавање и промоција на различностите

**ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА
МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.**

- Еднакви можности засновани на еднакви права
- Родна рамноправност
- Спречување и борба против сите облици на дискриминација и
- Спроведување на мерки на афирмативни акции.

I ПРОФИЛИРАЊЕ

Националната стратегија треба да биде стратегија на „концентрирање,, односно движењата на македонската заедница треба да одат по пат на сублимирање и рационална дистрибуција на сопствените капацитети. Ваков вид на стратешка определба може да се оствари преку профилирање и зацврстување на капацитетите на МАКОС.

Што е МАКОС?

МАКОС или „Македонски Обединети Сили,, е стратешки пристап на формирање и систематизирање на македонската заедница во Србија во рамките на законските норми. Со препознавање на основната цел на македонската национална заедница во Србија-зачувувањето и трајното негување на идентитетот низ меѓународно определените и од страна на научната јавност признаените постулати, јазикот, писмото, културата, традицијата, обичаите, верата и другите битни области, со препознавање на законските можности на организирање на една национална заедница преку општествениот или државно проектираниот сектор кој го покрива Националниот совет на македонското национално малцинство, цивилниот, недржавниот сектор кој го представува Сојузот на Асоцијации на припадници на МНЗ во Србија и политичкиот сектор покриен од страна на Демократска партија на Македонците, лесно е да се воочат стратешките потенцијали на нашата заедница. Битното е трајно, комуникацијски и хиреархиски јасно, поврзување на трите сектори и нивните капацитети во обединети или здружени снаги кои ќе го модулираат патот кој ќе ја заштити крајната цел. Потребно е да се истакне дека крајната цел е процесна и неможе да биде награда сама по себе веќе се остава на надоградување на генерациите кои доаѓаат и на нивното време. Со ваков пристап се почитуваат демократските права на секој поединец своите идеи или лична амбиција да ја лобира, идеологира и спроведува во рамките на некој од секторите, истовремено не нарушувајќи го самиот концепт на системот. Идејата е да во тројниот систем постои хиерархија во рамките на законот но всушност да нема „постар,, бидејќи сите три сектори работат по веќе познати закони кои ги определуваат нивните можности и движења, нивните капацитети и надлежности.

Со оваа стратегија треба да се дефинираат односите, надлежностите и начинот на комуникација и делување на трите подсистема во рамки на еден единствен систем со автономни делувања во рамките на тој систем. Главната диференцијација во системот е заправо начинот на кој законот го третира секој од наведените подсистеми. Во република Србија според законот едно национално малцинство може да има само еден Национален совет кој има право на самоуправа и на кого се од страна на државата дадени во надлежност областите на културата, информирањето, службената употреба на јазикот и писмото и образованието. Од наведеното е јасно дека по надлежностите но и по системот на избор кој единствено го надбљудува меѓународната стручна јавност, Националниот совет е чадорна организација со јасни надлежности во своето дејствување. Од оваа произлегува јасност во обемот на дејствување на Националниот совет. Од друга страна по законот во Република Србија во рамките на цивилниот, невладиниот сектор или пак политичкиот можаат да постојат теоретски безброј здруженија, друштва или друг вид на невладини, цивилни организации или пак теоретски безброј политички партии во рамки на едно малцинство. Нашата цел мора да биде јасна и да произлегува од оваа

стратегија. Доколку е оваа стратегија на концентрирање тогаш македонската национална заедница треба да се фокусира околу еден Сојуз на цивилни, невладини организации и од друга страна еден политички субјект со цел осигурување на политичка партиципативност во законодавната и извршната власт. Во рамките на тоа политичката партија треба да се грижи за оние елементи кои се во перцепција и на другите политички организации а тоа се во рамките на една национална заедница, заштита на законите кои ги штитат националните малцинства, делотворното учество во јавниот живот на припадниците на националните малцинства, заштита на правото на вероисповест и други области кои произлегуваат од законот и реалните потреби. Еден од најбитните сектори кој представува базичен елемент а кој мора да го опслужуваат и Националниот совет и политичката партија но истовремено да бидат и од негова страна хиреархиски почитувани е Сојузот на Асоцијации на МНЗ во Србија. Овој сектор мора да биде двонасочно покриен и од страна на Советот и од страна на политичката партија. Сојузот на асоцијации на МНЗ треба стратешки да ги покрие сите региони но и сите општествени области на делување во рамките на струковниот сектор, што не подразбира под автоматизам и политичка активност. Во таа насока секоја организација на Сојузот треба да биде базична клетка која ќе ги собира припадниците на МНЗ. Помеѓу поединецот и организацијата треба да постои јасна двонасочна комуникација и транспарентност во односите. Секој поединец за активностите на организацијата треба да биде времено информиран и вклучен во активностите во рамките на амбициите, можностите и положбата во самата организација.

1.1. Систематизирање

Република Србија е поделена на окрузи и региони. Секој округ има свој административен центар. Доколку се земе в предвид дека од постоечките 178 населени места со статус на локална самоуправа во 174 живеат наши припадници лесно се воочува илузијата во обидите да имаме организација во секое место, или пак во едно место да имаме повеќе организации. Во стратегијата на концентрирање мора да се вткаат постулатите кои се веќе изнесени во повеќе документи кои ги регулираат односите во Сојузот на Асоцијации а пред се дека една цивилна организација може да постои на територија на еден округ, со исклучителност на Јужнобанатскиот округ, поради поголема концентрација на припадници на МНЗ и веќе зацврснати организации, со воспоставен постулат едно место-една организација и градот Белград како конгломератен општествен центар. Од оваа произлегува дека организации членки на Сојузот можат да се формират или се веќе формирани во:

1. Јабука-Здружение на МНЗ „Илинден,,
2. Качарево-Здружение на МНЗ „Вардар-Качарево,,
3. Глогоњ-Здружение на МНЗ „Герман,,
4. Панчево-Здружение на МНЗ „Осогово,,
5. Вршац-Здружение на МНЗ „Вардар-Вршац,,
6. Планиште-Здружение на МНЗ „Вардар-Планиште,,
7. Суботица-Здружение на МНЗ „Илинден,,
8. Зрењанин-Здружение на МНЗ „Св.Климент Охридски,,
9. Нови Сад-Здружение на МНЗ „Св.Кирил и Методи,,
10. Смедерево-Здружение на МНЗ „Горни Полог,,
11. Краљево-Здружение на МНЗ „Кирил Пејчиновиќ,,
12. Крагујевац-Здружение на МНЗ „Татковина,,

**ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА
МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.**

13. Пирот-Здружение на МНЗ „Бели Мугри,,
14. Лесковац-Здружение на МНЗ „Илинден,,
15. Врање-Здружение на МНЗ „Гоце Делчев,,
16. Ниш-Здружение на МНЗ „Вардар,,
17. Белград-Здружение на МНЗ „Македониум,,
18. Бор-Здружение на МНЗ Бор
19. Стара Пазова-Здружение на МНЗ „Стара Пазова,,
20. Горњи Милановац-Здружение на МНЗ „Даме Груев,,
21. Сомбор-Здружение на МНЗ Сомбор
22. Пожаревац-Здружение на МНЗ „Мак,,

Цивилниот невладиниот сектор мора да биде покриен и со таканаречени струковни организации, односно организации кои се формирани од страна на Советот со цел анимирање на нашата заедница преку одредени познати области. Во таа насока функционираат:

1. Центар за заштита на традицијата и посебноста на МНЗ во Р.Србија
2. Форум на млади Македонци
3. Друштво на писатели припадници на МНЗ
4. Друштво на ликовни уметници припадници на МНЗ
5. КУД „Васил Хаџиманов,,
6. Друштво за општествено влијание и афирмација на МНЗ „Лоби клуб,,

Покрај наведените функционираат и посебни организации:

Друштва со ограничена одговорност:

1. НИУ „Македонски информативен и издавачки центар,,

Фондации:

1. Фондација за заштита на македонската култура „Македонско сонце,,

Специјализирани организации:

1. Централна библиотека на македонски јазик.

Политички организации:

1. Демократска партија на Македонците.

Поделбата на активностите и одговорноста мора да биде јасна и во тие рамки и ќе се профилираат односите на трите инстанци. Онаа што непобитно мора да се обезбеди е почитување на законот.

Значи системот на организирање е следен: трите инстанци покриваат три профила на дејствување: општествено-државен профил, цивилен-невладин профил и политички профил. Заедно ги сочинуваат Македонските Обединети Снаги или МАКОС. Цивилниот-невладиниот сектор е отелотворен во Сојуз на Асоцијации на МНЗ и во него членуваат сите цивилни-невладини организации кои можат да бидат Здруженија на МНЗ или Струковни организации.

ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.

Сите овие организации се под патронат (заштита, помагање и партнерство) на Националниот совет (со своја потполна автохтоност и автономност) и со самото тоа се и дел од општествениот сектор(веќе од порано уредено со сет на правни документи). Покрај оваа Советот го покрива и владиниот односно државниот сектор бидејќи е државна институција со јавни овластувања и надлежности. Политичкиот сектор е покриен од страна на Демократската партија на Македонците кој треба да има свои одбори во сите окрузи без обзир дали во нив се формирани и здруженија на МНЗ. Одборите се нормално составни делови на Партијата, а нивниот број, обем на работа и статус го уредува партијата со свои документи. Сите документи, акти, правилници и сл. на било која од инстанците не можат да бидат во супротност со оваа Стратегија. Сојузот представува базична поставка од која се црпат кадровски и политички потенцијали и елити.

1.2. Меѓусебни односи

Меѓусебните односи се регулираат со основните акти на секоја од инстанците: Статутот на Националниот совет, Статутот на Сојузот на Асоцијации на МНЗ и Статутот на ДПМ, кои се произлезени од Законот за национални совети, Законот за здружениа и Законот за политички организации. Дополнително меѓусебните односи се регулираат со оваа Стратегија, Кодексот на Сојузот и Кодексот на МАКОС.

Основните постулати на кои почиваат меѓусебните односи се следни:

1. МАКОС е стратешка поставка и организациона целина на МНЗ во Србија со цел творење на стабилна, добро организирана, урамнотезена, јака и сложна национална заедница на овие простори.
2. Трите инстанци на МАКОС работат по законите на Р.Србија од кои произлегуваат и сами како организации или институции.
3. Дополнителните односи во МАКОС се регулираат со оваа Стратегија, Кодексот на Сојузот и Кодексот на МАКОС
4. По законите на Р.Србија Националниот совет и САМС можат и веќе остваруваат правно-партнерски однос кој произлегува од тоа што Националниот совет е оснивач на САМС.
5. По законите на Р.Србија Националниот совет и САМС (како организација основана од страна на Националниот совет) , не можат да имаат правно-партнерски однос со Партијата, особено за оние прашања кои се регулирани со веќе наведените закони, но можат да имаат искажана и остварлива соработка за сите други прашања битни за зачувување на националниот идентитет, што е и потребата на овој документ.
6. Оваа Стратегија ги регулира прашањата од општ национален приоритет од кој произлегува остварлива и одржива соработка со политичкиот сектор.
7. Се почитува препораката на Р.Србија и иницијативите кои наскоро треба да се најдат пред Парламентот на Р.Србија (со што таа област и законски ќе се регулира) со кои се посочува дека Националниот совет како државна институција со јавни овластувања и право на самоуправа во одредени области не може да влијае и учествува во внатршните избори на некоја партија, а од друга страна, исто така, било која партијата, без обзир на национален предзнак или не, не може да влијае и учествува во изборите за Националниот совет.
8. Од горе наведеното произлегува дека член на функција од било кој ранг во една од инстанците на МАКОС не може да биде на функција од било кој ранг во некоја од другите две инстанци.

ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.

9.Функционер во ранг, член на Советот, председател на ресорен одбор, председател или потпредседател на ИО на Советот, подпредседатели, секретар, председател, подпредседател или член на изборно собрание или председател на Советот не можат да бидат на функции председател, подпредседател или член на месен, општински, градски или окружен одбор, председател, подпредседател или член на ГО, секретар, председател, подпредседател или член на ИО,председател, подпредседател или член на изборно собрание, подпредседател или председател на партијата и обратно со исто значење.

8.Член на МНЗ кој не е член на една од организациите во рамките на трите инстанции не може да биде на видна функција во инстанците на МАКОС.

1.3. Евалуација-Мерливост и проверливост

Во насока на следење и евалуација на Стратегијата се воспоставуваат органи на МАКОС и тоа:

Собрание на МАКОС кое го сочинуваат членовите на Националниот совет, представниците на секоја членка на САМС и председателот на Партијата и членовите на ГО во целост.Собранието на МАКОС се одржува еднаш годишно со цел следење и евалуација на Стратегијата.

Управа на МАКОС. Управата на МАКОС се состанува најмалце четири пати годишно и прави евалуација на постигнатото од стратегијата. Управата е составена од председателите на трите инстанции и делегирани по два члена од секоја инстанца. Управата своите одлуки ги донесува исклучително со консензус. За секоја одлука или став се известуваат сите организации со писмено известување или по пат на маил. Одлуките кои се јавни се објавуваат преку средствата на јавно информирање на МНЗ во Србија. Управата по секоја одржана седница издава соопштение и извештај за остварените активности од Стратегијата. Управата еднаш годишно на Собранието на МАКОС поднесува извештај за работата во рамките на Стратегијата.

Колегиум на МАКОС. Колегиумот е составен од председателите на трите инстанции. Колегиумот може на дневен ред да третира и други дневно-актуелни, политички, општествени или јавни прашања од доменот на животот на припадниците на МНЗ или актуелностите во Р.Србија и да по овие прашања донесува одлуки или ставови. За секоја одлука или став се известуваат сите организации со писмено известување или по пат на маил. Одлуките кои се јавни се објавуваат преку средствата на јавно информирање на МНЗ во Србија. Колегиумот по секоја одржана седница издава соопштение и извештај за остварените активности од Стратегијата или донесените одлуки.

II ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ

Од поставената систематизација се огледа и активноста на трите инстанции. Националниот совет функционирајќи по законот за Национални совети веќе има трасиран и со законот оивчен пат за разлика од Сојузот и политичката партија. Законите за другите две инстанции го овозможуваат функционирањето и дејствувањето без премногу детали за самите цели, можности и надлежности. Од оваа произлегува следното: Членките, организации на Сојузот работат спрема однапред годишно утврдениот календар за работа кој го утврдува Националниот совет во согласност со можностите, амбициите и организираноста на некоја членка организација и

Сојузот на Асоцијации. Членките на Сојузот се грижат за спроведување на календарот на случувања и негова партиципативност на теренот. Во оваа насока неможе да постои дуализам помеѓу организациите или недоразбирливи случки во тек на самата година бидејќи се работи по веќе утврден календар. Доколку се постави случка на нов непланиран проект истиот може да се спроведе доколку постои согласност помеѓу Советот, Сојузот и самата организација која е иницијатор на проектот. Во рамките на календарот секое здружение или струковна организација прави свој автономен план за работа. Доколку Националниот совет или Сојузот имаат проект од национална битност секоја организација е должна да земе учество доколку е тоа утврдено како потреба. Секој план на било која организација мора да биде јасен и да ги обезбеди нормативите на транспарентност, мерливост и проверливост.

Во наредното поглавје фокусот е ставен на целите и задачите со цел да се представи како тие треба да изгледат и на што се фокусирани.

2. ДРУШТВЕНО-ОПШТЕСТВЕН СЕКТОР

(2.1. Национален совет на МНЗ во Србија-НС МНЗ РС, Сојуз на Асоцијации на МНЗ во Србија-САМС)

2.1.1 ОПШТ ДЕЛ-ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВАТА

2.1.2 Правна рамка

2.1.3 Меѓународна правна рамка

Националните малцинства своите права ги остваруваат со низа меѓународни закони, документи и правни акти во зависност од областа во која се остварува одреденото право. Европската повелба за заштита на малцинските и регионалните јазици е основен документ за заштита на јазикот и неговата употреба. Покрај него овие права се регулираат и со Меѓународната спогодба помеѓу Р.Србија и Р.Македонија за заштита на правата на српското национално малцинство во Р.Македонија и македонското национално малцинство во Р.Србија. Меѓународната правна рамка во областа на службена употреба на јазикот и писмото ја сочинуваат Рамковната конвенција за заштита на малцинствата, Европската повелба за регионални или малцински јазици и Европската конвенција за заштита на човечките права и основни слободи. Правото на образование е утврдено со низа меѓународни документи. Исто така некои од документите на Советот на Европа, Европската Унија и ОПСЕ посебно говорат за правото на образование на јазиците на националните малцинства нпр. Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства и др.

2.1.2.Национална правна рамка

Во националната правна рамка основите се црпат од Уставот на Р.Србија, Законот за заштита на правата и слободите на националните малцинства во Р.Србија, законот за службена употреба на јазикот и писмото, Законот за националните совети и други законски и подзаконски акти.

По Законот за национални совети, истите можат непосредно или преку своите представници да одлучуваат за поедини прашања во областите на негување на културата, образованието, информирањето и службената употреба на јазикот и писмото. Правото на зачувување на посебноста предвидува право на изразување, чување, негување развивање и јавно изразување на националната, етничката, културната и верската посебност, потоа врските и соработката со сонародниците во територија на Р.Србија и развивање на духот на толеранција.

Националниот совет на македонското национално малцинство во Р.Србија учествува во донесување на одлуки за начинот за представување на културното и историјското наследство на македонската национална заедница.

Во законодавството на Р.Србија образованието е признаено како општествено, стопанско и културно право. Правото на образование е гарантирано со Уставот на Р.Србија и уредено е со Законот. Образованието на припадниците на националните заедници е уредено со Законот за заштита на правата и слободите на националните малцинства и Законот за ратификација на Европската повелба за регионални и малцински јазици, Законот за Националните совети и низа други подзаконски акти. Во областа на информирање националната правна рамка ја сочинуваат Законот за јавно информирање, Законот за радио дифузија, Законот за национални совети и др.

2.1.3.Опис на состојбата

2.1.4.Општи податоци

2.1.5.Актуелна состојба во системот

Македонскиот народ кој беше конституиран народ во бившата СФРЈ, после распаѓањето стана национално малцинство најпрвин во СЦГ, а подоцна во Република Србија и како такво се најде во незавидна положба во однос на останатите национални малцинства, кои имаат различни облици на организираност во областите на службената употреба на јазикот и писмото, националната култура, образованието, информирањето, вработувањето во јавните институции, управата и власта.

Најдувајќи се во новонастанатата состојба кај Македонците како новонастанато национално малцинство се јави страв па често се поставуваше прашањето: „Што ќе биде со нас!?,„ Ако на оваа го додадеме и иступањето на некои страначки лидери, укинувањето на службената употреба на македонскиот јазик и писмо во Општина Панчево, информирањето на локалното радио на македонски јазик и во локалниот лист „Панчевац,, и постепено укинување на

ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.

македонскиот јазик како предмет во некои основни училишта во Јужнобанатскиот округ, јасно е во каква состојба се најдоа припадниците на нашето малцинство во Србија. Како последица на оваа на пописот на жителите од 2002 година од престашеност Македонците го искористиа своето Уставно право (одредба со која е предвидено никој да не е должен да се изјасни за својата национална припадност). Покрај неизјаснувањето мнозина се изјаснија и како Југословени, останати, регионално определени, „напишете како сакате „, а во мешаните бракови и како Срби. Од оваа причина македонското малцинство бројчано опадна за 41,31% во однос на пописот од 1991.година. На пописот од 1991.година во Србија имаше 44.034 припадници на македонското национално малцинство, а на пописот од 2002.година имаше само 25.847 припадници на оваа малцинство.

Со дејствување првенствено на Националниот совет, но и на Сојузот и политичката структура во Република Србија состојбата реално се сподобри барем во тоа движењето на припадниците на МНЗ да влезе во рамките на прифатливо и реално демографско движење. По Пописот од 2011 година во Србија живеат 22.755 припадници на МНЗ. Меѓутоа многу истражувања посочуваат на тоа дека бројот на МНЗ е многу поголем и дека се движи помеѓу 100.000 и 200.000 припадници.

Треба да се истакне дека македонското национално малцинство е расеано по целата територија на Р.Србија Поголема концентрација на оваа малцинство се наоѓа во Белград, потоа во Општините Панчево, Пландиште Нови Сад и Вршац. Интересен е податокот дека само во Општините Панчево, Вршац и Пландиште е доселено од Р.Македонија 2000 фамилии со 11600 членови. Према статистичките проценки овој број за 40 години треба да се дуплира. Меѓутоа иако од доселувањето помина 65 години (1,5 пати повеќе), овој постулат не се покажа како реален и одржив.

Од горе наведеното пред македонската национална заедница јасно се постави потребата за, пред се, започнување на процесот на зачувувањето, а понатаму и зацврстувањето на националниот идентитет колективно и кај секој поединец лично.

Ние треба да се подсетиме дека согледувајќи ја првичната ситуација еден број на македонски интелектуалци, кои што живеат во поголемите градови во Р.Србија, на 09.11.2002.година во Јабука кај Панчево одржаа советување на тема: „Положбата на македонското национално малцинство во СЦГ и превземање на мерки за спречување на постоечката состојба,. На состанокот присуствуваа околу 50 интелектуалци со македонско потекло од сите краевина на Р.Србија. Во таа прилика е заклучено:

1. Да се на целата територија на СЦГ, кај што живеат припадници на оваа малцинство, формираат здруженија, КУД-ови, секции и други облици на организирано работање со кое ќе се помогне во очувањето на колективниот и индивидуалниот идентитет.
2. Да се отпочне со организирано собирање на потписи за електори за формирање на Електорско Собрание за избор на Националниот Совет на македонското национално малцинство.

Во оваа насока во изминатите години, најпрвин од страна на организираниот дел на македонското национално малцинство во Србија, а со формирањето на Националниот совет и систематски, се пријде кон проблемот и се направени круцијални напори и започнат е процесот на враќањето на колективната и поединечната свест за потребата на зачувувањето на националниот, историјскиот и културниот идентитет и интегритет на припадниците на МНМ во Србија.

2.1.6. Постоечки и досегашни иницијативи

Како резултат на советувањето на припадниците на МНЗ во Р.Србија на 26. декември 2004. година формиран е Националниот Совет на македонската заедница во (тогаш) СЦГ од 21 член. Одејќи понатаму систематизирано, со јасна цел и стратегија формиран се и 31 здружение или струковна организација а во рамките на Сојузот на асоцијации на МНЗ во Србија чиј што оснивач е Националниот совет на македонското национално малцинство. Формирани се Новинско издавачката установа „Македонски информативен и издавачки центар,, Националниот Ансамбл за народни песни и ора „ Тоше Проески,, кој сега функционира како Центар за заштита на традицијата и посебноста на МНЗ, Форум на млади Македонци, Друштво на интелектуалци Македонци „ Лоби Клуб,, , Фондација на македонската култура „ Македонско сонце,, , Друштво на писатели, Друштво на ликовни уметници, Централна библиотека на македонски јазик , покренати се емисии на електронските медиуми , низа манифестации од кои е најпознатата „ Себеси во походи,, која е признаена како манифестација од значај за АП Војводина и Р.Србија , покренат е курсот за изучување на македонскиот јазик „ Добре дојдовте на македонски јазик,, , оформени се драмски и рецитаторски секции, спроведени низа проекти како што е „Татковината чука на твојата врата,, , прослави на Илинден, 8 септември, 26 декември, „Корени,, во Република Македонија, учествувано е на една цела низа локални манифестации, соработката со републичките, покраинските и локалните власти е покрената и подигната на највисок ниво, особено со Амбасадата на Република Македонија, а исто така и со сите највисоки институции во матицата, што резултираше помеѓу другото и со праќање на околу 100 студенти Македонци од Србија, стипендисти на студирање во татковината, воспоставени се одлични односи со највисоките функционери на двете земји што резултирше со нивни посети на Националниот совет, македонскиот јазик е воведен во службена употреба во неколку места, во Статутот на АП Војводина сме воведени како конститутивен народ а не како останато малцинство, и уште многу други работи.

Да подсетиме дека пред оваа советување беа формиран само едно здружение на граѓани во Пожаревац и едно здружение на српско-Македонско пријателство во Белград.

Исто така да подсетиме дека 31 Асоцијација на МНЗ кои се здружени во „Сојуз на Асоцијации на припадниците на македонското национално малцинство во Србија,, успеаа да го остварат цензусот за одржување на Електорско собрание за избор на Национален совет на македонското национално малцинство во Србија на 29. август 2010 година.

Сите асоцијации кои се формиран на почетокот работеа под тешки услови. Немаа деловен простор и финансијски средства за работа. Состаноците се држеа во приватни станови или во неадекватни простории. Сите трошоци за канцелариски материјали, телефони, пошта, патни трошкови за доаѓање на седниците ги снесеа членовите на Собранијата, Извршните одбори и другите тела во здруженијата. Ваквиот начин на работа во еден момент го доводоа во прашање понатамошно работање на здруженијата и друштвата.

Со формирањето и зајакнувањето на Националниот совет на македонското национално малцинство во Србија, зајакна и невладиниот сектор. Во повеќе од окрузите се отворени канцеларии на Асоцијациите а во поедини места делуваат и како регионални канцеларии на Националниот совет. Скоро секоја канцеларија е опскрбена со барем најосновните услови за работа, компјутер и печатар. Во Асоцијациите каде делуваат и регионалните канцеларии на

Националниот совет со одлука на Советот се надоместуваат и трошоците за кирија, струја, вода, телефон и интернет. Поврзаноста помеѓу Асоцијациите е зацврзната со воведување на умрежени телефонски картички за полесна и бесплатна комуникација на раководителите на Асоцијациите и членовите на Националниот совет. Националниот совет, преку Сојузот ги повржа организациите и во рамките на финансното дејствување така да веќе две години сите организации ги ползуваат услугите на стручната и книговодителната служба на Националниот совет.

2.1.7. Препорака за понатамошна акција

Од наведениот факт се гледа дека Македонците во Србија треба да дејствуваат здружено и заеднички бидејќи само така можеме да опстанеме во овие тешки времиња и тешки услови. Идеите треба да ни бидат демократски сочелени за да во еден демократски натпревар победат најдобрите, без губење на колективниот или индивидуалниот национален идентитет. Системите кои се воспоставени треба да опстануваат, законите да се почитуваат, поединците во демократски и фер односи да ги сопоставуваат ставовите, програмите и идеите, со почитување на мислењето на мнозинството. Не може никогаш личниот интерес да се стави пред потребите на мнозинството и целата македонска национална заедница во Србија. На такви преседани нема место.

Онаа што е потребно да се направи во понатамошниот период како помош на Сојузот е да се оформат Асоцијации во околните каде истите не се оформени, а за оние Асоцијации кои се формирани а немаат соодветни услови за работа-канцеларија, компјутери, печатари, да се изнајдат модуси со локалните самоуправи да се опскрбат со деловен простор, а Националниот совет да ги опскрби со основна техничка поддршка за работа. Без соодветни услови, неможе квалитетно да се работи така да оваа прашање мора да биде помеѓу другото и едно од приоритетите.

Потребно е да се продолжат и зајакнат сите активности во областите на службената употреба на јазикот и писмото, образованието, културата и информирањето.

2.1.8. Основни стратешки цели

1. Најголемата цел на Националниот совет треба и мора да биде зачувувањето на националниот, културниот, јазичниот, верскиот, општествениот, историјскиот и секој друг вид на колективниот идентитет на македонското национално малцинство во Србија и индивидуалниот идентитет на секој негов поединец

2. Потребно е да се искористат сите ресурси и капацитети за да се продолжи процесот започнат од страна на Националниот совет на македонското национално малцинство во Србија за да на пописот 2020 или 2021 година се досегне поголема бројка на изјаснети припадници на македонското национално малцинство. Оваа треба да се продолжи најпрвин со зајакнување и подигање на свеста за националната припадност низ сите законски облици и области, низ информирањето, пропагандата, јазикот, културата, образованието но и со користење на секоја

**ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА
МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.**

прилика да се истакне важноста на самобитноста, прифаќањето и гордоста кон своите корени и својот идентитет.

3. Неопходно е да се продолжи процесот започнат од страна на Националниот совет и да се зајакнат напорите и настојувањата во законските рамки да се воведат македонскиот јазик во службена употреба на територија на целиот Град Панчево и неговите населени места Качарево и Глогољ, а понатаму и други места како што е Вршац, како што е веќе сторено во Општина Пландиште. Со оваа ќе се створи добра платформа за воведување на македонскиот јазик и неговото кирилско писмо во службена употреба и во другите места со позначителна концентрација на припадниците на македонското национално малцинство во Србија, со крајна цел македонскиот јазик да биде во службена употреба на територија на АП Војводина.

Потребно е да се инсистира надлежните органи во единиците на локалната самоуправа на Општините Панчево и Вршац да обезбедат и во што пократок рок со Статут предвидат, доследно и потполно право на македонското национално малцинство на службена употреба на македонскиот јазик и неговото писмо, а не само парцијално во населените места, односно во Општината Панчево да го вратат стеченото право кое македонското национално малцинство го имаше до 1991. година.

Низ лична едукација на секој поединец припадник на македонското национално малцинство, низ електронските и пишаните медиуми на македонски јазик да се подигне нивото на свеста за своите законски права истовремено остро интервенирајќи во секоја градска, општинска или месна самоуправа каде се појавува проблем на запишување на лични имиња или топоними кои не се во склад со законските права.

4. На полето на воведувањето на македонскиот јазик во Европската повелба за регионални односно малцински јазици да се продолжат напорите и со стално потенцирање на овој проблем и учествување на сите седници и округли маси директно да се укажува на Советот на Европа за остварените права на МНЗ кои ги третира овој документ.

5. Во активностите за зачувувањето на културата треба да се продолжи со негувањето на манифестациите „Денови на македонската култура“, обединети во манифестацијата „Себеси во походи“, Центарот за заштита на традицијата и посебноста на МНЗ во Србија треба да се зајакне и финансијски осамостали. Кореографите треба да се праќаат на семинарите во Македонија со што би се освежила и кореографската поставка на КУД „Васил Хаџиманов“. Доколку се изнајдат можности би требало да се продолжи со фестивалот на македонски песни и ора во Јабука, кој би можел да прерасне и во мултиетнички фестивал бидејќи не постои Културно-уметничко друштво во Србија кое нема во поставката некоја македонска кореографија.

Неопходно е да се продолжат настојувањата Фондацијата „Македонско сонце“, ојачана со Друштвото на писатели, Друштвото на ликовни уметници, Централната библиотека и други организации да прерасне во Завод за македонска култура на МНЗ. Оваа треба да се настојува најпрвин преку покраинските органи и покраинската влада. Исто така е потребно да се зајакнат организациите: Друштвото на писатели, Друштвото на ликовни уметници и Централната библиотека но и новоформираниот Форум на млади Македонци и на тој начин да се поврзат најпрвин луѓето а потоа и нивните дела кои ќе се презентираат на пошироката јавност. Битно е во секое место со поголема концентрација на МНМ да постои и библиотека со фонд на книги на македонски јазик.

6. Потребно е да се продолжи процесот на воведување на македонскиот јазик со елементи на национална култура во наставниот процес а истовремено да се продолжи и со организирањето

на курсот „Добредојдовте на македонски јазик,,. Со овој курс е потребно да се продолжи и по воведувањето на јазикот во наставниот процес бидејќи е соодветен помошен процес за голем број на Македонци да го совладаат својот мајчин јазик со тоа што формата на курсот треба да се преиспраша и де са осовремени во однос на досегашните искуства Во населените места каде е поголема концентрација на ученици припадници на МНМ да се извршат подготовки за воведување на македонскиот јазик со елементи на националната култура или да се воведат други облици на образование предвидени со Законот за заштита на правата и слободите на националните малцинства.

Трет облик на работење со учениците би бил воведување на македонски јазик како додатна настава. Оваа важи за средините каде има помалку ученици припадници на оваа малцинство.

7. Да се обезбедува трајно информирање на македонски јазик во државните и локалните електронски и други медијуми. Да се настојува на РТВ Војводина да се одржи формираната редакција на македонски јазик, а да се формира редакција на ТВ Панчево. Онаа што би било круцијално во информирањето е да се постигне договор да се воведат емисија на македонски јазик и на државниот јавен сервис РТС. Да се покрене емисија на македонски јазик на радио Панчево. Да се направат обиди регионалната РТВ „Банат,, еднаш неделно да емитува получасовна емисија на македонски јазик или да ги реемитува постоечките емисии.

2.1.9. Останати стратешки цели

Од посебен општ приоритет на Националниот совет и САМС треба да биде и следното:

1. Обезбедување на услови за работање на сите организации, активи и друштва на припадниците на македонското национално малцинство во Србија, во рамките на можностите, пружање на логистичка и секој друг вид на поддршка.
2. Обезбедување на трајна и квалитетна комуникација на сите организации на припадници на МНМ во Србија со општинските, културните, медиумските и другите видови на јавните служби во нивните места.
3. Помагање и охрабрување на организациите на МНМ и нивните поединци во аплицирањето за средства за работа и проекти кон сите државни и покраински институции на Р.Србија и во Р.Македонија кои објавуваат конкурси и кон Националниот совет.
3. Рамноправна и квалитетна поделба спрема вредностите на проектите во предлозите кон државните и покраинските институции кои објавуваат конкурски, како и конкурсите на Националниот совет и Р.Македонија.
4. Зајакнување на комуникацијата помеѓу организациите на МНМ на двонасочен начин со јасен проток и без задржување на информации во рамките на сите можности кои ги пружа денешната техника, како и нивната комуникација со сите надлежни инстанци во Р.Србија и Матицата и Амбасадата на Р.Македонија во Р.Србија.
5. Поддржување, организирање и активно учество во сите манифестации, проекти и активности од битен државен, покраински или локален карактер кој е предложен или усвоен од страна на некоја организација на МНМ, во рамките на можностите и капацитетите на Националниот совет.

**ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА
МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.**

6. Помагање, арбитража и спречување на појава на неслога меѓу припадниците на МНМ во Р.Србија
7. Заштита на правата на секој поединец припадник на МНМ во делотворното учество во јавниот живот во Србија.
8. Посебни активности кои ќе се превземат во рамките на заштитата од асимилацијата на најмладите припадници на МНМ, нивно анимирање и помош во препознавање и задржување на нивниот национален идентитет.
9. Сите други видови на активности, во рамките на законот, кои се потребни да се превземат поради опстојувањето и што поквалитетниот живот и заштитата на правата на припадниците на македонското национално малцинство во Србија.

Поради што подоброто согледување на сегашната состојба, како се остваруваат колективните и индивидуалните права на македонското национално малцинство во Р.Србија, во складот со домашното законодавство и со меѓународните стандарди, но и кои се основните проблеми со кои мораме да се соочиме во иднината и што е онаа што мора и може да се превземе најдобро се гледа низ областите за кои директно е задолжен Националниот совет на македонското национално малцинство во Србија посредно и непосредно Сојузот на Асоцијации на МНЗ во Србија.

2.2. СЛУЖБЕНА УПОТРЕБА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НЕГОВОТО КИРИЛСКО ПИСМО

2.2.1 Правна рамка

2.2.2. Меѓународна правна рамка во областа на службената употреба на јазикот и писмото

Правото на заштита и користење на мајчиниот јазик е едно од основните права кои се црпат од голем број на меѓународни закони и акти. Европската повелба за заштита на малцинските и регионалните јазици е основен документ за заштита на јазикот и неговата употреба. Покрај него овие права се регулираат и со Меѓународната спогодба помеѓу Р.Србија и Р.Македонија за заштита на правата на српското национално малцинство во Р.Македонија и македонското национално малцинство во Р.Србија.

2.2.3. Национална правна рамка во областа на службената употреба на јазикот и писмото.

Во националната правна рамка основите се црпат од Уставот на Р.Србија, Законот за заштита на правата и слободите на националните малцинства во Р.Србија, законот за службена употреба на јазикот и писмото, Законот за националните совети и други законски и подзаконски акти.

2.2.4..Опис на состојбата

2.2.5..Општи податоци

До распаѓањето на СФРЈ македонскиот јазик и неговото писмо беа во службена употреба само во Општината Панчево каде е укинат во 1991 година со Статутот на Општина Панчево, одосно не е предвидена службена употреба на македонскиот јазик и писмо.

Користењето на личното презиме кое според Законот за заштита на правата на националните малцинства треба да се пишува спрема јазикот и правописот на припадникот на националното малцинство е долготраен и процесен проблем.

На пример во личните документи пишува Дојчиновски Марија а треба Дојчиновска Марија, или кај имињата на населените места наместо Македонски Брод или Македонска Каменица, како што има напишано странката во пријавниот картон, службениците на МУП ставаат само Брод или Каменица. Исто така е и кај имињата на улиците. Имињата на улиците кои потекнуваат од историјата на македонскиот народ се менуваат со други имиња. Покрај оваа проблем е што службениците во МУП кога ќе ги издаваат пасошите и други лични документи го менуваат уставното име на Р.Македонија во БЈРМ и покрај тоа што двете држави се имаат меѓусобно признаено под уставни имиња.

Следниот проблем околу јазикот е ратификувањето на Европската повелба за регионалните и малцинските јазици. Имено Собранието на Р.Србија односно тогаш СЦГ ја има ратификувано повелбата на Советот на Европа со која се потврдуваат правата на националните малцинства во областите на образование, информирање, и користење на мајчиниот јазик во јавна употреба. Секоја од државите кои ја потврдија Повелбата приложи и список на малцински јазици на кој таа се применува. СЦГ назначи дека за регионални и малцински јазици во Република Србија се сметаат 10 јазици, а во Црна Гора 2. Меѓу овие јазици не е наброен и македонскиот јазик.

2.2.6. Постоечки и досегашни иницијативи

Со голем ангажман на Националниот совет на македонското национално малцинство во Србија македонскиот јазик и неговото кирилско писмо повторно се воведени во службена употреба во населеното место Јабука (Град Панчево) и во Општина Пландиште што представува прва локална самоуправа практично во светот каде македонскиот јазик е во рамноправна службена употреба.

Националниот совет на македонското национално малцинство со непрекидна интервенција во Општините каде се случуваат проблемите од област на непочитување на запишување на податоците на мајчиниот јазик и со едно опсежно запознавање на припадниците на македонското национално малцинство во Србија успеа овој проблем и случаевите на непочитување на законот да го намали за голем процент.

За прашањето воведување на македонскиот јазик во делот два од Европската повелба за регионални или малцински јазици е упатена усмена и писмена реакција до Советот на Р.Србија за национални малцинства и на Собранието на тогаш Заедницата на СЦГ, потоа до Министерството за човечки и малцински права а најново до Канцеларијата за човечки и малцински права и Советот на европа. Понатаму Националниот совет не пропушти ни една прилика каде се водеше дискусија за оваа прашање а да не го истакнеше овој проблем. Со

проблемот е запознаен и Советот на Европа. Националниот совет редовно земаше учество во пишувањето на Државниот извештај на Република Србија околу имплементацијата на Европската повелба за регионални односно малцински јазици и секогаш го потенцираше овој проблем.

2.2.7.Препорака за понатамошна акција

Онаа што е неопходно е да се продолжи процесот започнат од страна на Националниот совет врзано за воведување на македонскиот јазик во службена употреба и во другите места со позначителна концентрација на припадниците на македонското национално малцинство во Србија.

Во иднина останува да се низ лична едукација на секој поединец припадник на македонското национално малцинство, низ електронските и пишаните медиуми на македонски јазик подигне нивото на свеста за своите законски права истовремено остро интервенирајќи во секоја градска, општинска или месна самоуправа каде овој проблем се појавува.

Со истрајно дејствување се создадоа добри шанси македонскиот јазик да се воврсти и во делот II во Европската повелба за регионални односно малцински јазици и со тоа да се признае како регионален односно малцински јазик. Целиот процес е сведен на технички ниво и се очлекуваат скорешни резултати. Останува на оваа поле да се продолжат напорите и со стално потенцирање на овој проблем и учествување на сите седници и округли маси директно да се укажува на Советот на Европа за направениот пропуст.

Ваков став према македонското малцинство представува чин на дискриминација и го ограничува остварувањето на правото кое проистекнува од домашното Законодавство и меѓународните стандарди.

2.2.8.Основни стратешки цели

-Краткорочни цели

-Завршување на сите оперативно-технички елементи кои следат по воведувањето на македонскиот јазик во службена употреба во Пландиште.

-Вршење на сите подготовки за иницирање на воведување на македонскиот јазик од делот III во делот II во Европската повелба за малцински или регионални јазици.

-Изработка на засебна стратегија во областа на службена употреба на македонскиот јазик и неговото кирилско писмо врз основ на Националната стратегија на МНЗ во Србија.

-Среднорочни цели

-Воведување на македонскиот јазик во службена употреба во Качарево а потоа и на територија на цел град Панчево.

-Воведување на македонскиот јазик во службена употреба во Вршац, Суботица, Нови Сад и други потенцијални места.

-Вршење на постојани подготовки за воведување на македонскиот јазик во службена употреба на територија на АП Војводина.

-Долгорични цели

-Воведување на македонскиот јазик во службена употреба на територија на АП Војводина.

2.2.9.Останати стратешки цели

-Постојано работење на афирмација и признавање на македонскиот јазик.

-Формирање на засебни стручни тимови на окружни и локални нивои за творење на сензибилност во општините, градовите и населените места односно во службите за почитување на законот за службена употреба на јазикот и писмото.

-Константно работење на творење на состојби за дејствување врз основ на афирмативна акција во областа на службената употреба на јазикот и писмото.

-

2.3. НЕГУВАЊЕ НА КУЛТУРАТА И ТРАДИЦИЈАТА НА МНЗ ВО СРБИЈА

2.3.1.Правна рамка

2.3.2. Меѓународна правна рамка

Јазикот, усмената култура, музиката, традиционалната материјална култура, имаат истакнато место во голем број на меѓународни закони и документи. По пат на тие документи и Р.Србија се обидува националните закони и документи да ги доближи до европските нормативи.

2.3.3.Национална правна рамка

Уставот на Република Србија ги уредува правата на припадниците на националните малцинства. Индивидуалните права се остваруваат поединечно, а колективните во заедница со другите во склад со Уставот, законот и меѓународните договори. По пат на колективните права утврдени во националните закони посебно во Законот за национални совети можат непосредно или преку своите претставници да одлучуваат за поедини прашања во областите на негување на културата, образованието, информирање и службена употреба на јазикот и писмото. Правото на зачувување на посебноста предвидува право на чување, негување развивање и јавно изразување на националната, етничката, културната и верската посебност, потоа врските и соработката со сонародниците во територија на Р.Србија и развивање на духот на толеранција.

Према Законот за заштита на правата и слободите на националните малцинства и Законот за националните совети, Националниот совет на македонското национално малцинство остварува право на самоуправа во областа на културата. Националниот совет на македонското национално малцинство во Р.Србија учествува во донесување на одлуки за начинот за представување на културното и историјското наследство на македонската национална заедница.

Културата и нејзиното изразување, очување, негување, воспредување на наследството и јавното презентирање се доживеуваат како интегрална задача на македонската национална заедница. По една дефиниција културата е двострано прашање: од една страна таа е инструмент за афирмација на идентитетот на една заедница а од друга страна е инструмент за воспредување на меѓуетничката комуникација и интеграција на едно национално малцинство во општеството.

Изразувањето, чувањето, негувањето, развивањето, преносувањето и јавното искажување на националната култура, верските и јазичките особености како дел од традицијата на граѓаните на националните малцинства и нивните припадници е нивно неотуѓиво, индивидуално и колективно право.

2.3.4.Опис на состојбата

Со цел да се очува фолклорот и традицијата на македонското национално малцинство во СЦГ постоеше само едно и едино КУД во Јабука „Васил Хациманов,, , кое работеше во многу тешки услови.

Беше застапен и книжен фонд на македонски јазик во библиотеките при Домовите на културата во Планиште, Јабука, Качарево, Глогоњ, Панчево, Гудурица...Исто така во школските библиотеки постоеше во наведените места, еден број на книги на македонски јазик кои беа подарок од Р.Македонија.

2.3.5. Постоечки и досегашни иницијативи

Со пошироко согледување на проблематиката Националниот совет тргна на почетокот со формирање на неколку драмски и рецитаторски секции, како и фолклорна и пеачка секција во Планиште и пеачка група во Качарево.

Со постојањето на овие капацитети се стекнаа услови и да се оформи Национален ансамбл за народни песни и ора „Тоше Проески,, кој денес е регистриран како Центар за заштита на македонската традиција и посебност.

Во изминатите години во секое поголемо место во Србија каде што постои Асоцијација на МНЗ се спроведуваат манифестации „Денови на македонската култура во Србија,,. Во последните пет години се негува централна манифестација за деновите на македонската култура „ Себеси во походи,, која ги собира најеминентите книжевни и ликовни дејци припадници на МНМ од Србија, припадници на мнозинскиот народ и Македонци од Македонија кои низ форма на поетско-ликовен караван ги посетуваат местата по Србија и ја шират културата на македонскиот народ но и вербата во заедничкиот соживот. Оваа манифестација е прогласена за манифестација од покраински и државен карактер од страна на Покраинскиот секретаријат за култура на АП Војводина. Формирани се и Друштво на писатели и Друштво на ликовни уметници припадници на МНЗ и Централна библиотека.

Исто така Националниот совет успеа од страна на Владата на Република Србија , да бидат признаени македонските празници 2 август-Илинден, 8 септември- денот на независноста на Р.Македонија и 26 декември денот на Националниот совет. Званично се признаени и симболот, грбот и знамето на македонската национална заедница во Србија а голем ишчекор беше и активноста од круцијален значај-воведувањето на македонскиот народ во Статутот на АП

Војводина како конституивен народ со што и симболите и знамињата на МНМ се вијорат во Собранието на АП Војводина.

Националниот совет формира и Фондација на македонската култура „Македонско Сонце,, која би требало да прерасне во Завод за култура на МНМ.

На предлог на Националниот совет КУД „Васил Хациманов,, како најстара организација од овој вид доби нов управен одбор составен од представници на седум институции со цел сподобување на организацијската, финансвата и кадровската поставка.

Сите веќе набројани организациии, здружениа на граѓани или струковни организации се практично амбасадори на македонската култура. Во некој од нив се спроведуваат веќе традиционални манифестации во областа на заштита на културата. Манифестацијата „Себеси во Походи,, „Денови на македонската култура по повод денот Св.Кирил и Методи,, во Нови Сад и Белград, „Средба на гајдациии,, и „Василичари,, во Качарево, „Фестивал на песни и ора,, и манифестација „Гравче на тавче,, во Јабука, Фестивал на меѓунационални песни и ора во Ниш и многу други.

2.3.6. Препораки за понатамошна акција

Во активностите за заштитата на културата треба да се продолжи со негувањето на манифестациите „Денови на македонската култура,, обединети во манифестацијата „Себеси во походи,,. Националниот Ансамбл „Тоше Проески,, кој сега функционира како Центар за заштита на посебноста и традицијата на МНЗ и кој оди кон системско уредување и финансијско осамосталување треба да биде своеврсен расадник и филтер за представување на македонската култура во областа на танцот, песната, етнографијата и културното наследство. Кореографите треба да се праќаат на семинарите во Македонија со што би се освежила и кореографската поставка на Центарот чиј што основен играчки капацитет сега го представува КУД „Васил Хациманов,,. За ваквите напори и обиди треба тесно да се соработува со матицата Р.Македонија. Покренатиот фестивал на песни и ора кој е започнат во Јабука би требал да прерасне и во мултиетнички фестивал бидејќи не постои културно-уметничко друштво во Србија кое нема во поставката некоја македонска кореографија.

Неопходно е да се продолжат настојувањата Фондацијата „Македонско сонце,, да прерасне во Завод за македонска култура на МНМ. Оваа треба да се настојува најпрвин преку покраинските органи и покраинската влада. Исто така е потребно да се афирмираат новите организации Друштва на писатели, Друштвото на ликовни уметници, Форумот на млади, Централната библиотека и на тој начин да се поврзат најпрвин луѓето а потоа и нивните дела кои ќе се презентираат на пошироката јавност како стална поставка во Заводот за култура. Битно е во секое место со поголема концентрација на МНМ да постои и библиотека со фонд на книги на македонски јазик кои ќе ги обезбедува Централната библиотека.

Во склад со правото на зачувување и негување на културата покрај проектираниот Завод за заштита на македонската култура кој може да се оствари преку АП Војводина треба да се настојува да се формира и Културен центар на МНЗ во Србија во чии рамки ќе постојат одделениа за зачувување и негување на македонската култура-етнографско одделение, музиколошко одделение, одделение за народна книжевност, одделение за истражување на животот и обичаите на припадниците на МНЗ и др.

ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.

Некои од наведените активности можат да се остваруваат и во рамките на веќе постоечките градски, општински покраински или републички установи, институти, музеи, културни центри каде што може да се иницира потреба за творење на одделениа за заштита на културата на МНЗ во тие места.

Формираните организации кои дејствуваат на културен план треба да бидат згрижени во рамките на можностите со обезбедени услови за работа и охрабрување да учествуваат на што поголем број на конкурси во домицилната и матичната држава но и до меѓународните институции.

Посебно место во заштита на македонската култура треба да се најде за музиката и нејзиниот израз.

Треба да се покренат иницијативи за отварање на работилници за изработка на уметнички предмети кои би можеле да имаат и своја комерцијална улога а со цел самоодрживо афирмирање на културата.

2.3.7. Стратешки цели во областа на културата

-Краткорочни цели

-Правење на јасна база на податоци во рамките на Календарот на културни случувања на МНЗ во Србија со цел јасен преглед на сите културни манифестации и нивно рангирање во национални, регионални, покраински, окружни или локални манифестации.

-Воспоставување на јасен систем на креирање и финансирање на нови и финансирање на постоечките и манифестациите од културен карактер.

-Реализација на Календарот за културни дејности на Националниот совет и САМС за 2013 година

-Утврдување на Календари за културни дејности за секоја наредна година, утврдување на рокови за изработка и реализација на Календарот.

-Зајакнување на организациите од културен карактер „Друштвото на писатели,, , „Друштвото на ликовни уметници,, , „Централната библиотека,, „Центарот за заштита на посебноста и традицијата на МНЗ во Србија,, , Фондацијата за заштита на македонската култура „Македонско сонце,, , Форумот на млади и другите институции кои се грижат за заштита на културата на МНЗ во Србија.

-Изработка на засебна стратегија во областа на културата врз основ на Националната стратегија,

-Среднорочни цели

-Зајакнување на сите капацитети за изградба на позиција за формирање на Завод на македонската култура во АП Војводина.

-Зајакнување на сите капацитети за изградба на позиција за формирање на Културен центар на МНЗ во Србија.

-Зајакнување на иницијативата за покренување на проект „Денови на културата на националните заедници во Србија,,.

- Покренување на реални проекти за изградба на самоодржив македонски дом и македонска куќа.

- Долгорочни цели
- Формирање на Завод на македонската култура во АП Војводина.
- Формирање на Културен центар на МНЗ во Србија.
- Изградба на самоодржив македонски дом и македонска куќа.
- Континуирани активности на зачувувањето и негувањето на културата на МНЗ во Србија.

2.4.ОБРАЗОВАНИЕ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

2.4.1. Правна рамка

2.4.2. Меѓународна правна рамка

Правото на образование е утврдено со низа меѓународни документи: Универзална декларација за човечки права (член 26), Меѓународен пакт за стопански, социјални и културни права (член 13), Меѓународна конвенција за прекинување на сите облици на расна дискриминација (член 5), Конвенција на Организацијата на ОН за образование, наука и култура (УНЕСКО) против дискриминацијата во образование, Меѓународната спогодба за цивилните политички права, Милениумските цели на развој, ЦЕДАВ, Меѓународната спогодба за правата на српското национално малцинство во Македонија и македонското национално малцинство во Србија и др. Исто така некои од документите на Советот на Европа, Европската Унија и ОПСЕ посебно говорат за правото на образование на јазиците на националните малцинства нпр. Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства и др.

2.4.3. Национална правна рамка

Во законодавството на Р.Србија образованието е признаено како општествено, стопанско и културно право. Правото на образование е гарантирано со Уставот на Р.Србија и уредено е со Законот за основите на системот на образование и воспитување, Законот за основното училиште, Законот за средно училиште, Законот за високо образование, Законот за општествена брига за деца, Законот за утврдување на одредени надлежности на автономната покраина Војводина, Законот за учебници и други наставни средства и низа други подзаконски акти. Образованието на припадниците на националните заедници е уредено со Законот за заштита на правата и слободите на националните малцинства и Законот за ратификација на Европската повелба за регионални и малцински јазици, Законот за Националните совети и низа други подзаконски акти. Со законот за заштита на правата и слободите на националните малцинства од 2002 година на припадниците на националните малцинства се јемчи правото на предшколското, основното и средното образование на мајчин јазик. Државата се има обврзано да на припадниците на националните малцинства обезбеди услови за образование на мајчин јазик а додека за тоа не се створат услови државата е должна да им обезбеди двојазична настава или учество на настава на мајчин јазик со елементи на националната историја, традиција и култура. Постои и законска можност јазикот, историјата и културата да се вклучат во наставни планови и програми на редовните училишта и да се осниваат учителски факултети и приватни образовни институции.

2.4.4.Опис на состојбата

2.4.5.Општи податоци

Припадниците на македонското национално малцинство во Р.Србија воглавно се доселени во периодот 1946-1947 година. Од 1946 година до 1960 година во некои места во Јужнобанатскиот округ постоеше севкупна настава на македонски јазик (во Качарево, Пландиште, Глогоњ, Јабука). Од 1960 година до 1976 година постоеше само македонски јазик како предмет за македонските деца во повеќе места во Јужен Банат, а од 1975 година само во Јабука се учеше македонски јазик како јазик на општествена средина. Го изучуваа припадниците на сите народи и малцинства кои живеа во оваа населба (19). Македонскиот јазик како јазик на општествена средина е укинат во 1994.година.

2.4.6.Актуелна состојба во системот на образование

Може да се констатира дека во моментот не постои ни една врста на образование на македонски јазик во Србија како севкупна настава, наставните планови и програми во предшколските образовни институциите и основните училишта од IV-VIII одделение и средни и високи училишта и факултети се со настава на српски јазик, нема градива кои содржат сознаниа за историјата, географијата, културата и положбата на македонското национално малцинство, ниту други содржини кои ја поспешуваат меѓусебната толеранција. Во рамки на вишето и високото образование нема обезбедено катедри ни факултети за образование, ниту воспитувачи, учители, наставници и професори на македонски јазик.

2.4.7.Постоечки и досегашни иницијативи

Со формирање на Националниот совет на македонското национално малцинство во Р.Србија се створија услови за институционално работење во областа на образование на припадниците на МНЗ во Србија. Во периодот 2006-2007 година Националниот совет изготви Планови и програми за предметот „Македонски јазик со елементи на националната култура, традиција и историја,, од I до IV одделение. Во 2011 година овие планови и програми се усвоени од страна на Националниот просветен совет и се објавени во Сл.Гласник-Просветен гласник на Р.Србија на 27.10. 2011 година со што добија карактер на правен законски акт. Во тек на 2012 година формирано е едно одделение како пилот одделение во населеното место Јабука кај Панчево во ОУ „Гоце Делчев,, кое го слуша предметот македонски јазик со елементи на национална култура.

Националниот совет на македонското национално малцинство во Србија ја покренала и постапката за воведување на предметот „Македонски јазик со елементи на национална култура,, во наставниот процес каде е поголема концентрација на припадниците на македонското национално малцинство и тоа во Качарево, Глогоњ, Пландиште, Гудурица, Дужине и други места и ја спроведе во Јабука во ОУ „Гоце Делчев,,.

Исто така Националниот совет на МНМ го изготви и предлог учебникот за I одделение за предметот „Македонски јазик со елементи на националната култура„. Формиран е и тим на Националниот совет за изготвување на Планови и програми за основно училиште за предметот „Македонски јазик со елементи на националната култура„ за од IV до VIII одделение и учебници и помошни наставни средства за овој предмет за од II од VIII одделение

Согледувајќи ја состојбата каде од вкупната бројка на припадници на МНМ од 25.847 (по Пописот од 2011 година-22755 припадници) македонскиот јазик го познаваат 14.355, а не го познават 11.492 Националниот совет на МНМ организира за цела територија на Србија курс за изучување на македонскиот јазик и неговото писмо под име „Добредојдовте на македонски јазик„. Курсот го посетуваат припадници на МНМ од 7 до 77 години. Покрај припадниците на МНМ курсот го посетуваа и припадници на мнозинскиот народ и на останатите национални малцинства во Србија. Курсот трае по 40 часови и се организира од 2007 година. По завршувањето на курсот доколку постојат финансиски можности се организираа екскурзии во Република Македонија во рамките на проектот „Татковината чука на твојата врата„.

Од училишнаата 1998/99.година Владата на Р.Македонија доделува стипендии за студенти-припадници на македонското национално малцинство кои сакаат да студираат на македонските универзитети во Скопје и Битола. Стипендиите се мошне поволни, обезбеден е смештај, исхрана и цепарлак. До сега со посредство на Националниот совет е запишано близу 100 студенти. Овие стипендии немаат стопански веќе функционален карактер.

2.4.8. Препорака за понатамошна акција

Потребно е да се продолжи процесот на воведување на македонскиот јазик со елементи на национална култура во наставниот процес а истовремено да се продолжи и со организирањето на курсот „Добредојдовте на македонски јазик„. Со овој курс е потребно да се продолжи и по воведувањето на јазикот во наставниот процес бидејќи е соодветен помошен процес голем број на Македонци да го совладаат својот мајчин јазик. Меѓутоа овој курс мора да се адаптира и да биде ставен во функција на запознавање и градење на свесноста кај припадниците на МНЗ за својата култура, традиција и историја.

Неопходно е да се продолжи со таргетирањето и помагањето на припадниците на МНЗ да конкурираат за добивање на стипендии од страна на Владата на Р.Македонија, но исто така е неопходно да се зајакне комуникацијата со стипендистите. Националниот совет почесто да ги посетува во Р.Македонија, да се грижи за нив се до завршувањето на факултетот а потоа да им обезбеди соодветен ангажман во Србија во оние органи каде најмногу ќе можат да помогнат на своето национално малцинство.

2.4.9.Стратешки цели во областа на образование

Краткорочни цели-

-Изготвување на позиција да до крајот на 2013 година учебникот за предметот „Македонски јазик со елементи на национална култура,, за I одделение биде отпечатен и достапен за употреба од страна на Заводот за печатење на наставни средства на Р.Србија.

-Да во согласност со Покраинскиот секретаријат за образование и наука на АП Војводина и Министерството за образование и наука на Р.Србија во тек на 2013 година изготват и усвојат Правилници за наставен кадар за основно и средно образование и високо образование за настава по македонски јазик.

-Формираниот тим на Националниот совет за изготвување на Планови и програми за основно училиште за предметот „Македонски јазик со елементи на националната култура,, за од IV до VIII одделение и учебници и помошни наставни средства за овој предмет за од II до VIII одделение започне со активности најпрвин на учебникот за II одделение кој треба да биде готов до крајот на учебната 2012/13 година.

-Во тек на учебната 2012/13 година да се зајакнат активностите и да се направат сите неопходни подготовки за формирање на одделениа за изучување на предметот „Македонски јазик со елементи на националната култура,, во Јабука, Качарево, Глогоњ, Пландиште, Вршац, Лесковац, Краљево и други места кај што постои можност.

-Формирање на посебна база на припадници МНЗ меѓу постоечките кадри и стипендистите кои студираат на Унивезитетите во Р.Македонија кои ќе ги задоволуваат нормативите од Правилникот за наставен кадар за основно и средно образование и високо образование за настава по македонски јазик.

-Изготвување на засебна Стратегија за образование врз основ на Националната стратегија.

-Изготвување на посебен правилник и систем на спроведување на активности за курсот „Добредојдовте на македонски јазик,,.

Среднорочни цели-

-Формираниот тим на Националниот совет за изготвување на Планови и програми за основно училиште за предметот „Македонски јазик со елементи на националната култура,, за од IV до VIII одделение и учебници и помошни наставни средства за овој предмет за од II од VIII одделение во тек на учебната 2013/14 и 2014/15 година да изготви учебници за III и IV одделение за предметот „Македонски јазик со елементи на националната култура,, а во тек на учебната 2013/2014 година да изготви планови и програми за од IV до VIII одделение.

-Изготвување на позиција да во тек на наведените учебни години Плановите и програмите бидат усвоени од страна на Националниот просветен совет и објавени во Сл.Гласник-Просветен гласник,

-Изготвување на позиција во рамките на наведените учебни години учебниците за предметот „Македонски јазик со елементи на национална култура,, за III и IV одделение бидат отпечатени и достапни за употреба од страна на Заводот за печатење на наставни средства на Р.Србија.

-Да се формира мрежа на предшколски и школки установи каде ќе се имплементира ангажманот за воведување на предметот „Македонски јазик со елементи на национална култура,,.

-Да се зголеми бројот на местата со позначителна концентрација на припадници на МНЗ каде ќе се воведат предметот „Македонски јазик со елементи на национална култура,,.

**ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА
МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.**

-Да се започне иницијативата пред законодавецот за предметите на мајчин јазик со елементи на националната култура да прејдат од групата дополнителни обврзателни изборни предмети во групата постојани обврзателни изборни предмети.

Долгорочни цели-

-Формираниот тим на Националниот совет за изготвување на Планови и програми за основно училиште за предметот „Македонски јазик со елементи на националната култура,, за од IV до VIII одделение и учебници и помошни наставни средства за овој предмет за од II од VIII одделение во тек на учебните 2014/15, 2015/16 , 2016/17, 2017/18 година да изготви учебници за од IV до VIII одделение за предметот „Македонски јазик со елементи на националната култура,,

-Изготвување на позиција во рамките на наведените учебни години учебниците за предметот „Македонски јазик со елементи на национална култура,, за од IV до VIII одделение бидат отпечатени и достапни за употреба од страна на Заводот за печатење на наставни средства на Р.Србија.

-Од 2014 до 2022 година интензивно да се работи на проект „Воведување на македонскиот јазик како наставен предмет во средното образование,,

-Од 2014 до 2022 година интензивно да се работи на проект „Воведување на македонскиот јазик како предмет во високото образование,, , формирање на редовни групи при катедрата за странски јазици-катедра за македонски јазик при филолошкиот факултет во Нови Сад и формирање на засебна катедра за македонски јазик при овој факултет.

-Формирање на редовни групи и образување на катедри за странски јазици-катедри за македонски јазик при филолошкиот факултет во Белград и формирање на засебни катедра за македонски јазик при факултетите во Р.Србија каде што постои можност.

-Истражување на сите можности и законски акти за воведување на македонскиот јазик во севкупна настава во основните и евентуално средните училишта.

-Постојано работење на изнајдување на што поквалитетни стратешки решениа за регулирање на процесот на имплементирање на мајчиниот јазик во образовниот систем.

-Постојано работење на творење на услови за покренување на двојазична настава или настава на македонски јазик како обврзателен или обврзателно изборен предмет.

-Системско следење и реагирање на секој вид на дискриминација или ширење на дискриминаторска политика во средините каде што се изучува македонскиот јазик.

-Творење на реален и одржив систем на подстрекнување и наградување како на учениците така и на образовно-воспитачкиот кадар.

2.4.10 Останати стратешки цели во областа на образование.

1.Обезбедување на континуитет во образованието.

-Оствареност на оваа цел се изразува низ нумерички показатели за бројот на ученици на припадници на МНЗ а покасно и студенти во системот. За реализација на оваа цел е потребно:

-Стварање на основни системски услови(напред опишано) за вклучување на ученици припадници на МНЗ во образовниот систем кроз призма на предметот „Македонски јазик со елементи на националната култура,,

- Развивање на досегашната посебна политика за упис на учениците припадници на МНЗ и изјаснување за избор на предметот „Македонски јазик со елементи на национална култура,,.
- Подготовка на образовните институции за воведување на предметот и прием на ученици припадници на МНЗ.
- Подготвување на учениците припадници на МНЗ за вклучување во образовниот систем каде што ќе се сретнат и со предметот „Македонски јазик со елементи на националната култура,,.
- Остварување на цел на елиминација на системските разлики помеѓу плановите и програмите и учебниците по македонски јазик во Р.Македонија и Р.Србија а за потребите на предметот „Македонски јазик со елементи на националната култура,,. Во оваа насока треба да се обезбедат програми кои ќе ги следат потребите на учениците кои ќе го следат предметот, но истовремено да се обезбеди и контрола на квалитетот за изведбата на наставата.
- Обезбедување на просветен кадар кој ќе биде едуциран не само врз основ на Правилникот кој веќе е опишан веќе и кој ќе има изграден капацитет за сензибилноста на самиот процес.
- Мотивација на учениците припадници на МНЗ но и нивните родители за упишување на предметот „Македонски јазик со елементи на националната култура,,.
- Воспоставување на механизми кои ќе ја подстрекуваат толеранцијата и уважување на националниот идентитет, развивање на професионалната јавност и поширокото окружение во кое се изведува наставата.
- Низ форма на образовниот процес дополнително негување на културниот идентитет и развивање на свеста за националниот идентитет.

2.5.ИНФОРМИРАЊЕ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

2.5.1.Правна рамка

2.5.2.Меѓународна правна рамка

Меѓународната правна рамка во оваа област ја сочинуваат Рамковната конвенција за заштита на малцинствата , Европската повелба за регионални или малцински јазици и Европската конвенција за заштита на човечките права и основни слободи, Меѓународната спогодба за правата на српското национално малцинство во Македонија и македонското национално малцинство во Србија и др.

2.5.3.Национална правна рамка на Р.Србија

Националната правна рамка ја сочинуваат Законот за јавно информирање (2003 година), Законот за радио дифузија (2002 година) , Законот за национални совети (2009) и др. Правото на информирање на националните малцинства во Србија, односно правото информациите да се изразуваат и примаат и идеите да се шират на мајчиниот јазик е право кое е регулирано со домашното законодавство. Потребите и целите за информирање на националните малцинства во Р.Србија можат да се исполнат преку:

- институциите на службите на јавното емитурање (јавни радиотелевизијски сервиси)
- радио и телевизијски станици на цивилниот сектор
- локалните и регионалните РТВ станици
- комерцијални РТВ станици
- печатени медиуми на мнозинскиот српски јазик
- печатени медиуми на малцински јазик
- интернет
- аудиовизуелни материјали.

2.5.4.Опис на состојбата.

2.5.6.Општи податоци.

Спрема Законот за правата и слободите на националните малцинства и домашното законодавство, државата е должна, во програмите на радијата, телевизиите и во другите медиуми да обезбеди информирање, културно и образовни содржини на македонски јазик. До 1994 година во склоп на неделникот „Панчевац,, се печатеше страница на македонски јазик. Радио Панчево еднаш неделно емитуваше получасовна емисија на македонски јазик. Страницата во „Панчевац беше редовно читана,а емисијата на Радио Панчево беше слушана од страна на припадниците на македонското национално малцинство.Укината е и страницата и емисијата.

2.5.7.Постоечки и досегашни иницијативи.

Со формирањето на Националниот совет се стекнаа услови драстично да се подобри информирањето на македонски јазик во Србија. Националниот совет направи крупни чекори на оваа поле. Формирана е Новинско издавачка установа „Македонски информативен и издавачки центар,, во чии рамки се спроведуваат обемни акции на полето на информирање на македонски јазик. Еднаш месечно излегува информативната ревија „Македонска виделина,, финансирана од страна на Покраинскиот секретаријат за култура и информирање, еднаш месечно излегува списанието за деца и младинци „Суница,, , секој три месеца излегува списанието за култура и уметност „Видело,, , се печатат книги и преводи на писатели припадници на МНМ на мнозинскиот народ со рекорд во печатната 2011/12 година со 25 нови наслови а во процес на издавање е првиот мултикултурален часопис на македонски, ромски и српски јазик „Алка,, , воведени се емисији на Јавниот сервис РТВ Војводина во трајање од половина час „Македонско сонце,, , на регионалната ТВ Панчево се емитура еднаш неделно получасовна емисија „Банатско сонце,, , а на РТВ Врање се емитура емисијата „Инфомак,, , емисијата „Македонско сонце,, се реемитура на ТВ Ниш. На РТВ Војводина практично функционира редакција на македонски јазик со дописништво во Панчево . Во рамките на форумот на младите започнатао е и со емитурање на интернет Радијска емисија. Отворени се интернет сајтови на Националниот совет и на НИУ „МИИЦ,, , како и фејсбук страници на Советот, САМС и емисијата „Македонско сонце,, . Одреден број на здруженија

имаат отворени интернет сајтови или фејсбук страници. Секоја година се спроведува манифестацијата „ Себеси во походи„ која ги собира најеминентните творци во книжевната и ликовната дејност. На Јавниот сервис на Р.Србија секоја недела се емитува емисија на малцински јазици „Граѓанин„ во која за македонската национална заедница често се емитуваат прилози.

2.5.8.Препораки за понатамошни акции

Потребно е да се продолжат и зајакнат досегашните активности на НИУ „МИИЦ„ со цел да се одржи темпото на печатење на сите негови издания. Потребно е да се зајакнат активностите информативната ревија „Македонска виделина„ да стане неделник а часописот за деца и младинци „Суница„ да се трајно финансира од страна на Покраинскиот секретаријат за информации на АП Војводина Исто така е неопходно да се продолжи и зајакне темпото на емитување на сите ТВ и Радио емисии, да се продолжи со формирање на дописнички мрежи, како и презентации по пат на интернет страниците. Потребно е да се створи мрежа на медиуми на македонски јазик која би го олеснила планирањето , воспоставувањето на соработка помеѓу постоечките медиуми и размена на програмата, брига кон стручниот новинарски кадар, неговата обука, соработка со медиумските центри во матицата и дијаспората. Посебен осврт треба да се има кон формирање на стратешки план за едукација на кадри за потреби на информирањето.

2.5.9.Стратешки цели во областа на информирање

-Краткорочни цели-

- Зајакнување на досегашните позиции на печатените, електронските и интернет медиуми.
- Започнување на подготвителните активности и правење на стратешки план за трансформација на „Македонска виделина„ од месечник во неделник.
- Подготовки за формирање на засебна редакција на часописот за деца и младинци „Суница„.
- Промоција на повеќејазичниот часопис „Алка„.
- Стварање и зајакнување на мрежа регионални и локални телевизии кои ќе продуцираат или реемитуваат емисии на македонски јазик.
- Правење на база на податоци на квалитетни кадри во информирањето.
- Стварање на нови, ажурирани и добро администрирани сајтови на Советот, Сојузот и НИУ „МИИЦ„.
- Изработка на посебна стратегија за информирање врз база на Националната стратегија.
- Профилирање и правење на јасни уредувачки концепти на печатените, електронските и интернет медиуми.

**ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА
МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.**

-Среднорочни цели-

-Трансформација на постоечките капацитети на НИУ „МИИЦ,, за одговор на потребите за излегување на часописот „Македонска виделина,, како неделено издание.

-Формирање на засебни редакции за часописите „Суница,, и „Алка,,.

-Формирање на дописничка мрежа во рамките на САМС.

-Правење на сопствени капацитети за продукција на емисии на македонски јазик (технички, кадровски, логистички потенцијали).

-Формирање на посебен центар за електронски медиуми - ЦЕЛМ кој ќе ги собира и профилира сите електронски медиуми по македонски јазик во Р.Србија (ТВ емисии, Радио емисии, Сајтови, Интернет презентации, Општествени мрежи...)

-Формирање на посебен Центар за информации на МНЗ-ЦИМ кој благовремено со информации ќе ги снабдева сите информативни капацитети.

-Потпишување на стратешки договори со МРТВ, Македонска Информативна Агенција, партнери од печатените гласила во Р.Македонија

-Работење на стратешко повржување на капацитетите за информирање од Р.Македонија со капацитетите на информативата на Р.Србијаа во полза на МНЗ.

-Долгорочни цели-

-Потпишување на стратешки договор со РТС за покренување на емисија по македонски јазик.

-Иницирање и формирање на редакција на македонски јазик при РТС.

-Трајно зајакнување на сите постигнати профили за информирање на македонски јазик во Р.Србија-Центар за електронски медиуми-ЦЕЛМ, НИУ „МИИЦ,, , Центар за информации на МНЗ-ЦИМ.

2.5.10. Останати стратешки цели во областа на Информирање.

1.Континуитет во информирањето.

2.Поради ограничени финансви можности и малоброен кадар , потребна е и финансова и кадровска помош од страна на домицилната и матичната држава, како и интензивирање на соработката со радио и ТВ станиците во јавниот сектор.

3.Во сите локални или окружни заедници во кои живее поголема концентрација на припадници на МНЗ треба да се осмислат стимулативни мерки кои би го подржавале производството на програмските содржини на македонски јазик за животот на припадниците на МНЗ.

4.Врз основ на коллективните права на националните малцинства и установените посебни афирмативни мерки потребно е да се обезбедат прифатливи термини за радио и ТВ емисиите на македонски јазик.

5.Постојано треба да се работи на влијателна едукација кон новинарите во јавните сервиси со цел нивно сензибилирање за следење на настаните во рамките на МНЗ.

6.Во рамките на печатените медиуми потребно е да се дојде до степен на редакции во сите издавачки гласила со редовно и јасно настојување на обезбедување на редовни и дополнителни средства како од државата, покраината така и од матичната држава и други извори.

7. Потребно е да се афирмираат часописите за младите и да се настојува да се оформи и издава часопис за жени.

3. ПОЛИТИЧКО УЧЕСТВО И ПРЕДСТАВУВАЊЕ

(3.1. Демократска партија на Македонците)

3.1.1. Правна рамка

3.1.2. Меѓународна правна рамка

Советот на Европа, Организацијата за европска безбедност и соработка и Европска Унија имаат донесено неколку документи, акти и препораки кога е во прашање политичкото учество на националните малцинства.

3.1.3. Национална правна рамка

Законот за измена и дополние на Законот за избор на народни пратеници во Народно Собрание на Р.Србија од 2006 година овозможи намалување на изборниот цензус од поранешните 5% на природен праг, како можност и подстрек кон малцинските партии да учествуваат на парламентарните избори. Од друга страна Законот за заштита на правата и слободите на националните малцинства и Законот за национални совети овозможи формирања на национални совети на националните малцинства, органи кои го представуваат малцинството во областите на употреба на јазикот, образованието, културата и информирањето на јазикот на националната заедница. Националниот совет учествува во донесување на одлуки или одлучува по прашања од овие области и оснива институции кои работат во овие области. Према овој закон државните органи, органите на територијалната автономија или единици на локална самоуправа обврзателно се консултираат со националните совети во прилика на одлучувања за спомнатите прашања. Сепак за пошироко дејствување на планот на правата на националните заедници како општи места е потребен фокус на политички организации бидејќи националните совети представуваат државни организации со право на самоуправа во спомнатите области. Со Законот за локални избори се предвидува политичките партии на националните малцинства и коалициите на политичките партии на националните малцинства да учествуваат во распределба на мандатите и кога ќе се добие испод 5% на гласови од вкупниот број на бирачи кои гласале. Законот за локална самоуправа го дефинира правото по кое единиците на локалните самоуправи во врска со сите национални малцинства се грижи за остварување и заштита и воспредување на човечките права и индивидуалните и колективните права на припадниците на националните малцинства и етничките групи, утврдува јазици и писма на националните малцинства кои се во службена употреба на територија на општината.

Овој Закон во национално мешовитите средини, единици на локалната самоуправа, предвидуваат основавање на совети за меѓунационални односи како самостојни работни тела кои го сочинуваат представници на српскиот народ и националните малцинства а на предлог на Националните совети. Како национално мешовити единици на локална самоуправа се гледаат

сите они единици на локална самоуправа во кои припадници на едно националните малцинства го сочинуваат повеќе од 5% од вкупниот број на жителите на таа локална самоуправа или припадници на сите национални малцинства во вкупната бројка на жителите имаат над 10% према последниот попис на жителите во Р.Србија. Представници во советот за меѓунационални односи можат да имаат представници на мнозинскиот народ Србите и националните малцинства со повеќе од 1% учество во вкупното население на единицата на локалната самоуправа. Делокругот, составот и начинот на работата на советот за меѓунационални односи го донесува Собранието на Општината на таа единица на локалната самоуправа.

Законот за политички партии го дефинира формирањето на политичките партии, помеѓу кои и партиите на националните малцинства, како и цензусот за излагање на парламентарни, покраински и локални избори.

3.1.4.Опис на состојбата

Припадниците на македонската национална заедница, како и секое малцинство наидуваа на проблеми во настојувањата да се вклучат во јавниот и политичкиот живот. Евидентниот факт по кој припадниците на МНЗ до 1991 година беа дел од големата фамилија на народи и народности во СФРЈ како конститутивен народ, за да практично преку ноќ постанат национално малцинство значајно придонесе за се уште слаба застапеност на сите нивоа на власта.

Спрема истражувањето на Хелсиншкиот одбор за човечките права во Р.Србија во органите на локалната самоуправа на АП Војводина и Р.Србија и во другите институции од општ интерес а особено на одговорни, раководителни функции не се застапени припадниците на македонското национално малцинство. Нема припадници на македонското национално малцинство на функции на председател на СО, Општински судија, Општински јавен тужител, судија на трговечки судови, начелник на МУП, командир на полицијска станица. Не се адекватно застапени како директори на Основните и Средните училишта. На пример во Панчево каде што живее најголем број на припадници на оваа малцинство, а по бројот е веднаш после мнозинскиот народ Србите, во структурата на вработените во органите на јавната управа има вработено само 6 службеника. На одговорни места нема ниту еден. Исто така во структурата на вработените во управата на АПВ има само еден припадник на македонското национално малцинство. Во некои места по распаѓањето на СФРЈ присилно се пензионирани некои службеници, особено во јавните служби (Панчево, Пландиште). И денес постојат ситуации каде се отпуштаат од работа поедини службеници. Исто така нема Покраински пратеници делегирани испред македонското национално малцинство.

Припадниците на МНЗ ги имаат сите еднакви права како и сите останати да учествуваат во јавниот живот. Тоа подразбира право на глас, избор, учествување во јавниот живот и формирање на политички партии.

Оваа право припадниците на МНЗ го искористија 2004 година со формирање на Демократската партија на Македонците-ДПМ. Оваа партија се соочуваше и се уште се соочува со основните проблеми посебно изразени во следното:

-неактивност на партијата помеѓу два изборна циклуса

ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.

-финансирање на политичката партија (проблемот на лични инвестиции на членовите на партијата или поединци во текот на предизборните кампањи или во тек на организацијски активности, што на крај може да се одрази и на изборен резултат).

-невозможност со сегашните капацитети за самостојно излагање на парламентарни, покраински и локални избори.

-Подценувачки однос на медиумите кон помалите политички партии и невозможност на нивно поквалитетно представување во медиумите.

-слаб кадровски потенцијал

Сепак со ангажман кроз Македонските Обединети Сили-МАКОС, Демократската партија успеа да оствари коалиционен потенцијал и да добие право на поставување на пратеник во Парламентот на Р.Србија, што представува голем успех во рамките на политичкиот живот.

3.1.5.Постоечки и досегашни иницијативи

Од 2004 година до денес Демократската партија на македонците работеше на сопствено профилирање и одредување на насока на своето движење во иднината. Во рамките на своето дејствување ДПМ во изминатиот период формира неколку одбори на партијата и тоа во Панчево, Качарево, Пландиште, Зрењанин, Пожаревац, Костолац, Нови Сад и други места, со цел да се развива инфраструктурата. Со одржување на вонредното изборно собрание на ДПМ во мај 2011 година кога дојде до промена на политичкото водство на партијата и одредени статутарни промени, ДПМ го заокрена својот политички курс и приоритетот го стави во добро изградени и взаемни односи на доверба со Националниот совет на МНЗ во Србија и САМС во предложената платформа на Македонски Обединети Сили-МАКОС. Ваквиот пристап резултираше со сподобени коалициони потенцијали кои се преточени во добивање на пратеничко место во Парламентот на Р.Србија и даде резултати и во неколку единици на локална самоуправа.

3.1.6.Препораки за понатамошна акција

Демократската партија на Македонците треба во сите окрузи без обзир дали таму веќе постојат систематизирани организации да оформи свои окружни, а понатаму и месни одбори. Она што мора да се обезбеди е секако принцип на доброволност, односно еден член на МНЗ може да бира дали ќе биде член (активен или пасивен) во невладината организација на МНЗ или во политичкиот одбор или пак во двете организации. Доколку во некое место постои подружница или испостава на некоја од струковните организации членот на МНЗ може да биде член и на таа организација доколку ги задоволува посебните услови на организацијата. Меѓутоа онаа што секако мора да биде јасно е дека член на МНЗ кој е во трите или во две организации не може да гласа противречно во организациите со цел да обезбеди или осигура сопствен статус, нити пак може да биде на истакната функција..

Демократската партија на Македонците-ДПМ треба да работи на подигањето на политичката култура кај припадниците на МНЗ во Србија, односно да го конституира македонското политичко битие и кај сонародниците но и кај сограѓаните да развива свест и ставови за тоа како политичкиот простор е важно место кај што се решава личната и фамилијарната судбина, одкаде може да се влијае на намалување на проблемите кои не опкружуваат, невработеноста, стопанското сиромаштво и други области но и место кое придонесува за подобро остварување

**ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА
МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.**

на малцинските парава и постигање на етничка рамноправност, како и уредување на државата воопшто.

Надминувањето на проблемот по кој припадниците на МНЗ поактивно учествуваат во работењето на немакедонските партии во Србија, каде што остваруваат свои индивидуални бенефиции но не работат на прашањата врзани за просперитет и афирмација на заедницата на која и припаѓаат.

Потребно е да се обучават кадрови за македонскиот политички живот на овие простори, а обуката треба да опфати знаења за дефинирање на политичките идеи, јасни политички цели, изработка на платформи, програми, планови за водење на кампањи, политички менаџмент и др. Потребно е да се воспостави јасна комуникација и хиреархија во рамките на политичката организација.

Политичката партија треба во најкраток временски рок да сочини Програма на партијата од која ќе произлегуваат и годишни планови. Бидејќи мандатот на едно раководство во партијата е четири години потребно е да се изготват и планови за работа за овој период.

Месните, општинските и градските одбори на партијата треба да превземат улога на едукатори на припадниците на МНЗ за важност на изборите со цел подстрекнување на активно, слободно и информирано учество на МНЗ во изборите.

Треба да се зајакнат активностите на партијата кон припадниците на МНЗ со цел објаснување и доставување на доволен број на информации за изборните постапки и бирачките права.

Политичката партија мора активно да учествува во надбљудувањето на изборите и во работата на изборната администрација.

Формирање на познати листи на истакнати поединци за поставување на изборни и именувани функции на сите нивоа на власта.

Промовирање на поубавиот пол во јавниот и политичкиот живот во реален и одржив смисол. Оневозможување на праксата поубавиот пол да биде таргетиран функционер или гласачка машина.

Представници на МНЗ треба да бидат вклучени во сите иницијативи кои се однесуваат на нив од самиот почеток, преку спроведување и оценување.

Барање државата да го подстрекува и спроводи правото на вклучување на припадниците на МНЗ во јавните служби.

Барање до Владата на Р.Србија, Извршниот совет на АП Војводина, Собранието на Р.Србија и Собранието на АП Војводина да изработат сопствени стратегии со цел поставување на јасни предиспозиции и рокови за зголемување на застапеноста на припадниците на малцинствата во законодавната и извршната власт и на јавни функции.

Изработка на социјални карти и невработени припадници на МНЗ со цел адекватно реагирање во согласност со можностите.

Зголемување на ефективното учество на припадниците на МНЗ во единиците на локалната самоуправа, кандидирање на изборни функции и вработување во органите на единицата на локалната самоуправа.

Иницирање до единиците на локалната самоуправа воведување на обврзателно разгледување на политиката на единицата на локалната самоуправа кон малцинските национални заедници кои подразбираат делотворно учество во јавниот живот,

Овозможување на учество на припадници на МНЗ во процесите на одлучување на локален ниво во планирање и спроведување на локалните акции.

Спроведување на заеднички акции со други политички субјекти.

Не е никаква тајна дека со делотворното учество во јавниот живот на припадниците на МНМ драстично ќе се подобри и и состојбата на целата заедница. Затоа оваа прашање мора да биде воврстено како траен приоритет на македонското национално малцинство во Србија и на Демократската партија на Македонците.

4. МЛАДИ

4.1 ФОРУМ НА МЛАДИ МАКЕДОНЦИ

4.1.1 Правна рамка

4.1.2. Национална и меѓународна правна рамка

Националната стратегија за млади македонци, ускладена е со **Националната стратегија за млади**, која на иницијатива на Министерство омладина и спорт ја усвои Владата на Република Србија во 2008 година. Таа Национална стратегија ускладена е со Националната стратегија за пристапување во Европската унија, Стратегијата за намалување на сиромаштијата, Стратегијата на развојот и социјалната заштита во Република Србија, Националната стратегија за вработување, Националната стратегија на стопанскиот развој на Србија од 2006-2013, Милениумските цели за развојот, Стратегијата за развојот на здравјето на младите, Стратегијата за развојот на менталното здравје, Стратегијата за потстакнување на раѓање, Стратегијата за развојот на стручното образование во Република Србија, и други.

Во изработка на оваа стратегија се тргна и од меѓународните документи: Општа декларација за човековите права; Европската конвенција за заштита на човечките права и основните слободи; Светскиот акционен план за млади ОН од 2000; Бела книга за политиката за младите во Европскиот парламент и Европската повелба за учество на младите во локалниот и регионалниот живот.

4.1.3 Опис на состојбата

Македонскиот народ беше конституиен народ во бившата СФРЈ, а после нејзиното распаѓање стана национално малцинство. Младите Македонци кои денес имаат 25, во тоа време имале 3 години. Животот во Србија во тоа време беше мошне турбулентен, па така денешниве млади имале 5 години кога почнале првите вооружани сукоби на територијата на бивша Југославија, 6 кога се прогласени санкциите, 7 во време на Дејтонскиот мировен договор, 11 кога Република Србија беше бомбардирана, а 15 кога е убиен премиерот. Тие се растени во изолација, без соодветна општествена грижа, преплавени со слики на насилство во медиумите, затекнати во сиромаштијата која не ја предизвикале, менувајќи ги своите презимиња од ски на иќ.

Во овој период се бележи и драстично намалување на припадниците на македонското национално малцинство, па така на пописот од 1991 година во Србија имаше 44 034, а на

ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.

пописот од 2002 година само 25.847 припадници на оваа малцинство. Пописот од 2011 година покажува дека во Србија живеат 22.755 припадници на МНЗ, со просечна старосна доб од 55 години.

Во рамките на Националната стратегија за млади, младите се особи од 15 до 35 годишна возраст. Во Република Србија има околу милион ипол млади, што во однос на вкупниот број на жителите изнесува дваесет проценти.

Од почетокот на организирањето на македонското национално малцинство во Србија, до денес не е направено систематично и севкупно истражување со цел да се види и разбере положбата, како и проблемите на младите македонци во Србија. Приказот на состојбата изработен е врз основа на соодветните податоци на Форумот на младите македонци и во рамките на Националната стратегија за млади во Р.Србија.

4.1.4. Постоечки и досегашни иницијативи

До формирањето на Форумот на младите Македонци, постоело неколку иницијативи за организирање на младите Македонци во Србија.

Со формирањето на Националниот совет формиран е и одбор за млади, со цел да ги анимира и ангажира младите македонци во Србија. Одборот има 7 членови.

Во 2004 година формиран е Академски клуб на студенти Македонци, кој едно време престана на функционира.

Пред крај на 2012 година, пред Националниот совет младите македонци од Белград го иницираа оснивањето на Форумот на млади Македонци во чии рамки се спроведуваат обемни акции со цел да се ангажираат младите македонци во Србија. Седиштето на Форумот на младите е во Панчево, а Форумот за сега ги користи и ресурсите во Регионалната канцеларија на Националниот совет во Белград. За кратко време, Форумот обезбеди соработка со невладините организации кои се бават со слични теми од соседните и европските земји. Форумот активно работи и на неформалното образование на својте членови, со поддршка од Националниот совет, а со цел да им обезбеди стекнување на искуство, да се прошират видиците, отворат умовите, да се развие критичкиот начин на размислување и слобода да се донесуваат одлуки. За македонската заедница во Србија тоа е начин за опстојување и поквалитетна работа, бидејќи искусните млади луѓе утре ќе можат без страв да препознаат и укажат на евентуални лоши потези и негативни одлуки.

4.1.5. Препораки за понатамошна акција

Националниот совет треба да кооптира неколку членови на Форумот на младите македонци за членови на одборот на млади.

Форум на млади македонци ќе иницира истражување, најпрво во македонските здруженија во Србија, за положбата на младите македонци – нивните проблеми и потреби. Со својата работа и акции кои ќе ги спроведува, ќе настои да ги анимира децата на членовите на здруженијата ширум Србија.

Форум на млади Македонци, треба во сите окрузи, без оглед на то дали таму веќе постојат систематизирани организации, да оформи најмалку една своја канцеларија.

ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.

Врз прилики за неформално образование и унапредување на своите знаења и вештини, младите македонци се мотивираат да земат учество во работата на Форумот.

Ќе се направи иницијатива за младите приправници да можат да стажираат (волонтерски) во рамките на Националниот совет, но и амбасадата на Република Македонија.

Ќе се направи взаемен договор со Македонската бизнис асоцијација, за вработување на младите кадри во македонските претставништва во Србија.

Форумот по потреба ќе ги конкретизира специфичните активности во однос на три подгрупи на младите од 15 – 20 години, од 20 – 24 години, од 25 – 29 и од 30 – 35 години.

Во соработка со македонската амбасада во Србија, Форумот ќе работи на формирањето на база на податоци на студенти македонци, најпрво на Белградскиот универзитет. Еднаш месечно Форумот ќе организира состанок со овие студенти, на кој ќе биде присутен и конзулот-советник при македонската амбасада.

Учество на младите во рамките на Форумот а потоа и во Асоцијацијата на сите македонски здруженија во Србија захтева пријателско и поттикнувачко окружување, кое им овозможува на младите да учествуваат во процесот на донесување на одлуки кои придонесуваат на развојот на МНЗ во целина.

4.1.6. Основни стратешки цели

Основната задача на Форумот е да стане вмрежена асоцијација преку креирање на иновативни проекти и активности со цел да се зачува и негува македонскиот национален идентитет кај младите припадници на мнм.

Форумот на младите со своето делување помага и придонесува во подобрувањето на положбата на младите Македонци на културното, едукативното и општественото поле во Р.Србија.

Форумот на младите пред се работи врз афирмирање на младите Македонци и оние со македонско потекло во Србија и врз нивниот ангажман во сите форми на дејствување на македонската заедница во Србија. Тоа е овозможено преку изработка и реализација на интерактивни проекти од едукативен и забавен карактер на полето на културата, уметноста и омладинскиот активизам – со цел да се зачува националниот идентитет.

Форумот работи и врз остварување на соработка со слични организации во Србија и Македонија, но и во други држави во Европа и светот. Ќе настои да одржува долгорочна и плодна соработка и релации помеѓу членовите на Форумот за промоција на мултикултуралноста и толеранција во средини во кои што живеат и делуваат.

Поттикнување, развој, препознавање и вреднување на исклучителните дострели и постигнувања на младите, неопходно е за нивниот понатамошен развој, но и за севкупниот напредок на мнз во Србија.

Посветеноста на визијата и целите на Форумот се огледа преку предложување и имплементирање иницијативи и иновации, и моралната и колективна обврска да се подржуваат и помагаат активностите на Националниот совет, Сојузот на здруженијата како и самите здруженија.

4.1.7. Останати стратешки цели

1. Системско пратење на состојбата, проблемите и ставовите на младите македонци

**ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА
МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.**

- Иницирање на истражување на проблемите, потребите и ставовите на младите македонци, кое понатаму ќе служи како основа за работа со младите и развој на плановите за работа и активностите на Форумот.
- 2. Поттикнување на младите да земат активно учество во работата на мнз – мотивирање, едукација и поддршка**
- Поддршка на иницијативите кои имаат за цел систематско и организирано образование и едукација на младите за човечките и малцински права и обврските, правата и слободата на граѓаните, како и важноста на активното учество во општеството;
 - Соодветна финансијска и логистичка поддршка од Националниот совет;
 - Поддршка на иницијативи кои овозможуваат учество на младите во политичкиот живот.
- 3. Изградување на систем на информирање на младите на сите нивоа и во сите области**
- Изработка на портал за млади македонци кој ќе биде централно место за информирање на младите од сите области опфатени со оваа стратегија;
 - Интензивна соработка со Одборот за информирање при Националниот совет.
- 4. Поддршка и мотивирање на творештвото на младите во областа на културта, уметноста, научното истражување и спортот**
- Создавање на поттикнувачка образовна средина за таленираните студенти и ученици – македонци
 - Обезбедување на поголеми вложувања во истражувањето и развојот и поттикнувањето на иновативноста и креативноста кај младите македонци,
 - Воспоставување на систем за постојана промоција на истражувачките творештва на младите македонци
 - Промовирање на културно уметничката продукција на младите
 - Организирање на конкурси за творештво на младите македонци во сите области
- 5. Воспоставување на партнерство со Европските организации**
- Обезбедување на учество на младите македонци во програмите за млади во европските и светски институции, како и членство на Форумот во меѓународните организации
 - Воспоставување на редовна соработка со државните органи кои се бават со младите во земјите на Југоисточна Европа

6. ПРАВО НА ВЕРОИСПОВЕСТ

Оваа област ќе се дефинира со посебни акти и документи.

ЗАКЛУЧОК

Од оваа Стратегија произлегува ставот дека вистинско, плуралистичко и демократско друштво, а такво е и тежнението на нашето друштво, треба не само да го почитува етничкиот, културниот и јазичкиот идентитет на секој припадник на македонското национално малцинство туку и да се створат адекватни услови кои ќе овозможат да го изразат, очуваат и развиваат тој идентитет. Ако се реализираат наведените активности и се создаде рамнотежа, систем и обединетост во дејствувањето во насоката на остварување на правата на македонското национално малцинство ќе успееме да го сочуваме јазикот, писмото, културата, индивидуалниот и колективниот идентитет. Во спротивно ќе не однема како национална заедница на овие простори.

Македонците се лојални граѓани на двете држави. Меѓутоа таа лојалност не би требало да се одрази на очувањето на индивидуалниот и колективниот идентитет. Сите нерешени прашања сакаме да ги решаваме институционално, преку државните институции.

Целта ни беше да со овој пишан материјал кој носи наслов Национална стратегија на македонската национална заедница во Србија и Вас припадниче на македонското национално малцинство во Србија Ве запознаеме со состојбата и проблемите со кои се соочува македонското национално малцинство во Р.Србија, но и со резултатите и со идеите за понатамошното зачувување на македонскиот идентитет. Очекуваме Ваше вклучување во јавната расправа, Ваши идеи, размислувања и предлози, со цел да се сподобри овој документ.

Со овој документ ќе бидат запознаени и највисоките републички, покраински и раководствата на локалните самоуправи каде што живеат припадници на македонското национално малцинство во Србија, Амбасадата на Р.Македонија во Р.Србија и највисоките институции и представници од матицата Р.Македонија.

Се надеваме дека со Ваша помош ќе успееме да го подобриме статусот на македонското национално малцинство во Р.Србија, ќе ги спроведеме идејите и дека успешно ќе ги решаваме проблемите и спроведуваме зацртаните активности.

**Предлагач
Национален совет на МНЗ во Србија
Председател
Борче Величковски**

КОДЕКС НА МАКОС

ПРЕАМБУЛА

Кодексот на Македонските Обединети Сили-МАКОС (во понатамошниот текст: Кодекс) е збир на правила на припадниците на македонската национална заедница наменет за постигнување на исклучителни, квалитетни и организациски принципи во праксата на утврдувањето на начините на организирање, здружување, дејствување и однесување на организациона структура на Македонски Обединети Сили кои го сочинуваат инстанците: Националниот совет на македонската национална заедница во Р.Србија-НС МНЗ РС, Сојузот на Асоцијации на припадниците на македонската национална заедница во Србија-САМС и Демократската партија на Македонците-ДПМ (во понатамошниот текст: МАКОС). Кодексот воедно е и заеднички документ на професионални етички начела до кој, во организирањето на своите активности, треба да се придржуваат членките-инстанците, но и секој раководител или член на некоја од инстанците или организациите во рамките на инстанците. Овој Кодекс се заснова врз традицијата и вредностите на македонскиот народ, отсликувајќи ја решеноста за, обединување, слога, заеднички напори, промовирање и етничко **постапување** во вршењето на улогата претставник на припадниците на македонската национална заедница во Република Србија, нивната сложеност, здруженост и самодисциплина, со цел одржување на интегритетот на македонската нација.

Врз база на решеноста на инстанците на МАКОС во организирањето и начинот на работата на македонската национална заедница во Република Србија на _____2013 година, МАКОС донесува:

КОДЕКС НА ОРГАНИЗИРАЊЕТО И ОДНЕСУВАЊЕТО НА МАКЕДОНСКИТЕ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Предмет на Кодексот

Член 1

Со овој Кодекс се пропишува збирката правила поврзани со начинот на организирање, здружување, дејствување, работа и однесување На МАКОС, кои се применуваат во услови на извршување на работите поврзани со активностите во областа на заштита на правата на припадниците на македонската национална заедница во Република Србија. Со Кодексот се пропишуваат и дополнителни правила за раководителите-претседателите на инстанците поединечно или некоја од организациите во рамките на инстанците.

Носителите на кои се однесува Кодексот се: Националниот совет на МНЗ во Србија, Сојузот на Асоцијации на МНЗ во Србија со сите организации членки(Здруженија на граѓани, Друштва,

ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.

Културно- уметнички друштва, Клубови, Активи, Центри, Фондации и останати Асоцијации на припадниците на македонската национална заедница во Република Србија), Демократската партија на Македонците како и на секој поединец во инстанците на МНЗ.

Цел на Кодексот

Член 2

Цел на Кодексот е утврдување на правилата за организирање, начинот на здружување, дејствување, однесување и работа на МАКОС и признавањето како на легалноста така и на легитимноста на која се обврзуваат сите инстанци во рамките на МАКОС во Република Србија во корелација со правните акти и етичките принципи. Преку запознавање на јавноста со овие правила се создаваат услови за воспоставување однос на трајна доверба на граѓаните кон сите органи кои ги претставуваат припадниците на македонската национална заедница во Република Србија.

Општи принципи на Кодексот

Член 3

Кодексот е заснован врз општите принципи кои се поврзани со начинот на:

- организирање, здружување, дејствување, однесување и работење на МАКОС, законското постапување на раководителите на конкретна инстанца во МАКОС со цел заштита на јавниот интерес и заштита на правата на граѓаните, односно на членот-припадник на македонската национална заедница во Република Србија;
- професионално, објективно и транспарентно извршување на работите, без влијание на лични, приватни, групни и блиски партиско-политички интереси;
- почитување на рамноправноста и еднаквоста на граѓаните;
- укажување на воочените неправилности во работата на конкретна инстанца на Макоос или оерганизација во рамките на инстанцата или негов поединец, како и спречувањето на тие неправилности;
- зачувување на угледот, достоинството и интегритетот на македонскиот народ;
- одговорен однос кон имотот којшто во својата работа го користат инстанците на МАКОС;
- пристојно и културно однесување на членот и раководителот на инстанците на МАКОС;
- стручно усовршување и совесно извршување на доверените работи и
- други општоприфатени етички правила на однесување.

II. ПРАВИЛА НА КОДЕКСОТ

Законитост

Член 4

Инстанците на МАКОС, членот, раководителот на инстанцата на МАКОС при извршувањето на работите се должни да постапуваат според Уставот на Република Србија, Законот, Одлуките и Актите на инстанците на МАКОС, овој Кодекс, Статутите на инстанците на МАКОС, националната стратегија на МНЗ во Србија, другите прописи и општи Акти.

Начин на здружување

Член 5

Инстанците на МАКОС меѓусебно ќе се организираат според принципот на зачувување и вознапредување на македонскиот идентитет, заедништво, сплотување, систематизирање на целините и на самиот МАКОС, меѓусебна толеранција, немешање во основните со Закон определени области на дејствување на инстанците, консензусно одлучување за најбитните прашања за заштита на македонскиот колективен идентитет и индивидуален идентитет на секој негов поединец, доброволност, стручност, меѓусебно почитување, цивилизацијски начин на однесување, основните постулати на демократијата и однесувањето во општествениот и јавниот живот. Според законите на Р.Србија може да постои еден Национален совет, но теоретски безброј организации по невладин тип или политички организации. Основниот принцип на МАКОС е еден Сојуз на Асоцијации на МНЗ и една политичка организација-Демократска партија на Македонците. Со цел што подобро, поорганизирано и координирано работење за подобра комуникација и меѓусебна соработка, Асоцијациите на МНЗ, финансирани од страна на Националниот совет на македонската национална заедница во Република Србија, се здружени во една единствена организација - **СОЈУЗ НА АСОЦИЈАЦИИ НА ПРИПАДНИЦИТЕ НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО РЕПУБЛИКАСРБИЈА-САМС.**

Сојузот на Асоцијации на МНЗ е веќе форматиран по принципот еден регион-област-округ- (место-само за Јужно Банатскиот округ), една Асоцијација на МНЗ, освен оние Асоцијации на МНЗ кои исклучиво ќе се занимаваат со струковна активност кои Националниот совет на македонската национална заедница во Република Србија ќе ги основаат и ќе ги формираат со посебни одлуки за потреби на цела територија на Р.Србија. Припадниците на македонската национална заедница во Република Србија кои сакаат да се зачленат во некоја Асоцијација на МНЗ се должни да се зачленат во Асоцијацијата на МНЗ на територијата на нивниот регион-област-округ-место која веќе постои. Припадниците на македонската национална заедница во Република Србија кои сакаат да се зачленат или кандидираат на некоја изборна функција во некоја од инстанците на МАКОС се должни да ги почитуваат изборните законски правила на таа инстанца, законите на Р.Србија, одредниците на овој Кодекс и Националната стратегија на МНЗ во србија. Националниот совет на македонската национална заедница во Република Србија нема да ги финансира и помага Асоцијациите на МНЗ кои се формирани паралелно, покрај постоечката Асоцијација на МНЗ во одредениот регион-област.

Меѓусебни односи

Член 6

Меѓусебните односи се регулираат со основните акти на секоја од инстанците: Статутот на Националниот совет, Статутот на Сојузот на Асоцијации на МНЗ и Статутот на ДПМ, кои се произлезени од Законот за национални совети, Законот за здружениа и Законот за политички организации. Дополнително меѓусебните односи се регулираат со оваа Стратегија, Кодексот на Сојузот и Кодексот на МАКОС.

Основните постулати на кои почиваат меѓусебните односи се следни:

ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.

1. МАКОС е стратешка поставка и организациона целина на МНЗ во Србија со цел творење на стабилна, добро организирана, урамнотезена, јака и сложна национална заедница на овие простори.
2. Трите инстанци на МАКОС работат по законите на Р.Србија од кои произлегуваат и сами како организации или институции.
3. Дополнителните односи во МАКОС се регулираат со оваа Стратегија, Кодексот на Сојузот и Кодексот на МАКОС
4. По законите на Р.Србија Националниот совет и САМС можат и веќе остваруваат правно-партнерски однос кој произлегува од тоа што Националниот совет е оснивач на САМС.
5. По законите на Р.Србија Националниот совет и САМС (како организација основана од страна на Националниот совет), не можат да имаат правно-партнерски однос со Партијата, особено за оние прашања кои се регулирани со веќе наведените закони, но можат да имаат искажана и остварлива соработка за сите други прашања битни за зачувување на националниот идентитет, што е и потребата на овој документ.
6. Оваа Стратегија ги регулира прашањата од општ национален приоритет од кој произлегува остварлива и одржива соработка со политичкиот сектор.
7. По препораките на Р.Србија и иницијативите кои наскоро треба да се најдат пред Парламентот на Р.Србија (со што таа област и законски ќе се регулира) со кои се посочува дека Националниот совет како државна институција со јавни овластувања и право на самоуправа во одредени области не може да влијае и учествува во внатршните избори на некоја партија, а од друга страна, исто така, било која партијата, без обзир на национален предзнак или не, не може да влијае и учествува во изборите за Националниот совет.
8. Од горе наведеното произлегува дека член на функција од било кој ранг во една од инстанците на МАКОС не може да биде на функција од било кој ранг во некоја од другите две инстанци.

9. Функционер во ранг, член на Советот, председател на ресорен одбор, председател или потпредседател на ИО на Советот, подпредседатели, секретар, председател, подпредседател или член на изборно собрание или председател на Советот не можат да бидат на функции председател, подпредседател или член на месен, општински, градски или окружен одбор, председател, подпредседател или член на ГО, секретар, председател, подпредседател или член на ИО, председател, подпредседател или член на изборно собрание, подпредседател или председател на партијата и обратно со исто значење.
8. Член на МНЗ кој не е член на една од организациите во рамките на трите инстанци не може да биде на видна функција во инстанците на МАКОС.

Начин на финансирање

Член 8

Националниот совет на МНЗ во Р.Србија се финансира од Буџетот на Р.Србија и АП Војводина и други извори на начин уреден со Законот за Национални совети. Асоцијациите на МНЗ се финансираат по пат на конкурирање на конкурсите распишани од страна на републичките или покраинските надлежни органи, по пат на конкурирање на конкурсите распишани од страна на

ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.

Националниот совет на македонската национална заедница во Република Србија, по пат на конкурси на Р.Македонија како матична држава и по пат на донации или на други начини кои се пропишани со законот. Политичката организација-Демократската партија на Македонците се финансира по пат и на начин кој е воврстен во Законот за политички организации и Законот за финансирање на политички организации. По пат на почитувањето на Законот Националниот совет може да има во рамките на напред опишаното правно-финансов однос со Сојузот на Асоцијации на МНЗ во Србија во рамките на остварувањето на заштита на правата и идентитетот на МНЗ, но неможе да има правно-финансов однос со политичката организација и обратно.

Јавност

Член 9

Инстанците на МАКОС, членот или раководителот на некоја од инстанците на МАКОС или органите на МАКОС се должни да овозможат јавност во пристапот на информациите од областа на нивното работење, во согласност со законот со кој се уредува слободниот пристап до информациите од јавна важност.

Одговорност

Член 10

Членот или раководителот на инстанцата на Макоос или органот на МАКОС се должни одговорно и благовремено да ги извршуваат своите работни обврски и се одговорни за постапките и резултатите од своето работење.

Заштита на јавниот интерес

Член 11

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС при извршувањето на работите се должни да го штитат јавниот интерес и правата на граѓаните, особено на своите членови - припадници на МАКОС.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС не смеат да дозволат влијание на лични, приватни, групни и блиски партиско-политички интереси врз објективното и непристрасното извршување на работите од областа на нивната работа, а особено во постапките во кои одлуките се донесуваат врз база на дискреционо овластување. Под влијание на лични, приватни, групни и блиски партиско-политички интереси се смета извршување на работите од областа на работата на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС, како на членот така и на раководителот, со цел добивање материјална или нематеријална добивка и придобивка за себе, своето семејство, кругот на пријателите, други здруженија или политичка партија.

Заштита на имотот

Член 12

ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се обврзани, со должно внимание, да го користат имотот и средствата кои им се на располагање при извршувањето на нивните работи и не смеат да ги користат за остварување личен интерес или извршување други противправни активности. Исто така, се должни да го чуваат имотот од оштетување, уништување или злоупотреба.

Средствата кои ги користат во својата работа, се должни да ги употребуваат ефективно и согласно утврдената намена. Постапувањето спротивно од одредбите на овој член, повлекува материјална одговорност согласно законот и другите прописи.

Заштита на угледот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС и на личниот углед

Член 13

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС во моменти на извршувањето на работите се должни да постапуваат на начин на кој не се намалува угледот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС ниту пак нивниот личен углед и достоинство.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС во моменти на извршување на работите од областа на нивното работење, како и во приватниот живот, се должни да постапуваат на начин кој обезбедува почитување на органот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС или друг државен орган и лично почитување од страна на граѓанинот и на соработникот.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС не смеат во јавноста да го изнесуваат својот критички став во врска со работата на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС, ниту пак да ги изнесуваат сознанијата и информациите до кои дошле во текот на работењето, а со цел заштита на приватноста на членовите и на граѓаните. Наспроти ова, нивна должност е, на телата на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС, да им ги изнесат своите забелешки, а завршната одлука е на највисоката инстанца на припадниците на македонската национална заедница во Република Србија, односно на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС.

Професионалност, стручност и ефикасност

Член 14

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС е должен задачите да ги извршува професионално, стручно и ефикасно, во согласност со Одлуките и Актите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС овој Кодекс, Националната стратегија на МНЗ во Р.Србија и Статутот на Асоцијацијата на МНЗ.

Раководителот е должен да ги унапредува своите стручни способности и стручно да се усовршува поради лично напредување и зголемување на ефикасноста во работењето на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС.

Раководителот е должен своите задачи да ги извршува ефикасно, економично и благовремено, согласно прописите и своите знаења и да даде адекватна правна или друга помош.

Непристрасност

Член 15

ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС при извршувањето на своите задачи се должни да постапуваат непристрасно, без влијание на други лица и одлуките да ги донесуваат врз основа на утврдената фактичка состојба, со доследно уважување на еднаквоста на учесникот во постапката, за да не се дојде до повреда на нивните права и интереси.

Секој член на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС е должен да ги извршува своите задачи неутрално, без влијание на блиски партиско-политички интереси и да не дозволи, поради неговата политичка определба, при остварување на своите права во инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС, граѓаните да бидат доведени во нерамноправна положба.

Забрана на дискриминација

Член 16

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни да постапуваат еднакво кон сите граѓани, без дискриминација или привилегии врз основа на старост, етичка или социјална припадност, јазично или расно потекло, политички или верски уверенија, инвалидност, образование, социјална положба, пол, брачен или семеен статус, полна ориентација или по која било друга основа.

Под дискриминација не се смета примена на мерки на афирмативна акција во врска со Уставот на Република Србија, републичките закони и покраинските прописи.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни, со особено внимание, да постапуваат кон лицата со посебни потреби.

Забрана на злоупотреба на овластувањата

Член 17

На членот или на раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС, во постапките со граѓаните и соработниците, им е забрането да ги злоупотребуваат добиените овластувања заради задоволување на личните интереси или интересите на друго физичко или правно лице.

На членот или на раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС им е забрането да ги злоупотребуваат повластените права кои произлегуваат од нивната положба, како и да ги користат за стекнување на имотна или друга корист.

Во услови на извршувањето на приватните работи, членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС не смеат да ги користат службените ознаки или авторитетот на работното место во инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС.

Чување на службена тајна

Член 18

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни да ја чуваат службената или другата тајна во согласност со законот или со некој друг пропис.

Примање подарок и коруптивно однесување

Член 19

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС не смеат да бараат, примаат, односно да му дозволат на друго лице во нивно име или за нивна корист, да

**ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА
МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.**

прими подарок, услуга, привилегија и други повластувања (во понатамошниот текст: подарок) од лица кои остваруваат некое право пред тој орган, а кој може да влијае врз нивното одлучување и професионалниот пристап во одредената работа или може да се смета како надокнада за работата.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС, на кои им е понуден подарокот, должни се истиот да го одбијат и да го вратат и за тоа да го известат лицето или телото пред кое се одговорни.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС во исклучителни случаи може да примат подарок од минимална вредност, под услов тој подарок да не е ветен или понуден пред започнување на постапка во која се одлучувало за правата или обврските на тоа лице и кој не може да влијае врз професионалноста и непристрасноста во работењето. Под подарок од минимална вредност се подразбира подарок чија вредност не надминува 30 евра во динарска противвредност.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС не смеат да нудат, ниту да даваат подарок или друга корист на друг член или раководител на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС, со намера за остварување привилегија или повластена положба за себе, своето семејство, кругот на пријатели, здружение или политичка партија.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни да водат сметка да не се најдат во состојба која би ги обврзала на враќање на дадената услуга или на повластената положба во услови на извршување на задачи во делот на нивната работа.

Член 20

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни да го известат својот непосреден раководител или инстанцата на МАКОС ако му е наложено да изврши некоја активност која е во спротивност со законот или други прописи, која е неморална или на кој било начин е во спротивност со основните принципи на овој Кодекс.

Член 21

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни да го известат својот непосреден раководител или инстанцата на МАКОС ако имаат сознанија дека некој член или раководител на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС ги прекршил правните прописи и принципи утврдени со овој Кодекс или му е наложено да изврши некоја работа која е во спротивност со законот или друг пропис, која не е морална или на кој било начин е во спротивност со основните принципи на овој Кодекс.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни да му пријават на претпоставениот ако се сомневаат дека во работата на некој член или раководител на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС има елементи на коруптивно однесување.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС нема да трпат никакви штетни последици поради постапувањето според ставовите 1 и 2 од овој член.

Меѓусебни односи на членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС

Член 22

ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.

Меѓусебните односи на членовите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се засновани на взаемно почитување, доверба, соработка, пристојност и толеранција. Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни во контакт со надредениот или друг член или раководител на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС да водат сметка со своите постапки и однесување да не го навредуваат нивното човечко достоинство или да не ги дискриминираат по која било основа.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должен да се однесуваат учтиво, без омаловажување, излагање на потсмев, оговарање, навредување или друг напад на личноста, како и да се воздржуваат од кој било вид несоодветно однесување.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни да соработуваат, да бидат солидарни во услови на извршувањето на задачите, а особено да им помагаат на почетниците и на колегите со помало искуство, за тие што постручно да се оспособат за работа.

Член 23

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни во однесувањето со граѓаните да водат сметка за почитување на личното достоинство на граѓанинот, угледот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС и на личниот углед.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни во телефонски контакт правилно да го претстават телото или Асоцијацијата на МНЗ и себеси наведувајќи го полниот наслов на телото на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС во име на која се јавува и во свое лично име.

Членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни во непосредниот контакт со граѓаните, кои им се обратиле на еден од јазиците на националните заедници кои се во службена употреба во републиката или покраината, да посочат на можноста на користење на неговиот мајчин јазик и да овозможат комуникација на тој јазик. Ако не се во можност тоа да го исполнат, должни се да им посочат на можноста на комуникација по писмен пат или да побараат помош од членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС кои го познаваат тој јазик.

III. ДОПОЛНИТЕЛНИ ПРАВИЛА ЗА РАКОВОДИТЕЛОТ НА ИНСТАНЦАТА НА МАКОС ИЛИ ОРГАНИТЕ НА МАКОС.

Член 24

Раководителот на органот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС ја извршува јавната функција совесно, чесно и непристрасно, со отвореност и одговорност за своите одлуки и постапки. Во услови на извршување на своите службени должности, како и во приватниот живот, раководителот на органот треба да се однесува така што треба да биде пример, како за граѓаните, така и за МНЗ.

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС со својот пример и мерки треба да придонесе во воспоставувањето конструктивен и добар систем на работа со цел добра соработка и урамнотежена работна атмосфера заснована врз меѓусебна доверба. Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС во прилика на извршување на функцијата постапува исклучително во јавен интерес.

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС ги извршува своите должности во рамките на правото и во согласност со мандатот кој го добил од своите избирачи и

**ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА
МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.**

е одговорен пред сите граѓани припадници на македонската национална заедница во Република Србија, вклучувајќи ги и оние избирачи кои не гласале за него или за изборната листа за која е избран.

Член 25

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС треба да ги поттикнува членовите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС континуирано и организирано стручно да се усовршуваат. Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС е должен објективно да ги вреднува резултатите од работата на членовите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС и да ги поттикнува стручно да се усовршуваат.

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС треба да ја објави секоја своја одлука за наградување, напредување или назадување на членовите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС како и одлуката за оценување на вработените, ако има такви, со објаснување. Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС во услови на оценување на членовите треба да ги има предвид општоприфатените методи на објективно оценување, избегнувајќи го субјективизмот.

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС е должен да ги спречува и разрешува конфликтните состојби кои би можеле да го загрозат односот на добрата соработка помеѓу членовите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС и МАКОС како системска целина.

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС треба да биде толерантен и подготвен да им помогне на членовите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС или вработените, без разлика дали се работи за проблеми на работно место или за лични проблеми.

Член 26

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС е должен да биде солидарен, подготвен меѓусебно да помага и строго да го почитува својот делокруг на работа, а особено да обрне внимание на избегнување на судирите и да овозможи континуирано функционирање на органите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС.

Член 27

Во услови на вработување, распоредување и унапредување на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС, раководителот на Асоцијацијата на МНЗ донесува одлуки кои се засновани исклучиво на стручноста и професионалната способност на членовите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС, а согласно со целите, можностите и потребите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС.

Член 28

Во услови на извршување на функцијата, раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС ги почитува правата на сите други раководители на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС. Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС учтиво и со почитување и без дискриминација ќе се однесува кон граѓаните, колегите, членовите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС.

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС точно и благовремено ќе одговара на сите барања на медиумите со цел давање информации поврзани со извршувањето на неговата функција, но нема да изнесе ниту една доверлива службена информација. Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС ќе ги поттикнува сите мерки

**ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА
МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.**

кои имаат за цел да го унапредат медиумското следење на неговата работа и функционирање на органот за чија работа е одговорен.

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС нема да поттикнува, ниту ќе им помага на другите раководители на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС или на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС, во услови кога при извршување на своите должности ги кршат начелата утврдени со овој Кодекс.

Член 29

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС ќе се придржува кон сите важечки принципи кои предвидуваат давање податоци за имотната состојба.

Член 30

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС ќе ги почитува законските ограничувања во поглед на извршувањето на повеќе јавни функции истовремено, освен оние функции кои се во насока на афирмација и заштита на правата на припадниците на македонската национална заедница во Република Србија.

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС ќе избегнува извршување на други јавни функции, како и дејности кои ќе му пречат во извршувањето на неговите должности.

Член 31

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС пред одлучување, во услови кога е тоа возможно, ќе ги уважува ставовите на граѓаните-припадници на македонската национална заедница во Република Србија, како и на останатите граѓани, изразени преку јавна расправа или на други начини.

Член 32

Ако раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС има приватни интереси за работа за која расправа и одлучува орган чијшто член е тој, должен е пред учеството во расправата, а најдоцна пред почетокот на одлучувањето, да соопшти дека постои приватен интерес или судир на интереси.

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС ќе се воздржи од каква било изјава или гласање за прашања за кои има приватен интерес или судир на интереси.

Член 33

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС за секоја своја одлука, кога припадникот на македонската национална заедница во Република Србија или другите граѓани ќе го побараат тоа од него, ќе дава образложение, со наведување на сите факти и околности врз кои таа одлука се базира, а особено во согласност со прописите кои се применети.

Член 34

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС пред извршување на своите функции ќе се воздржи од какво било однесување кое би можело да се окарактеризира како активно или пасивно подмитување.

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС активно ќе се ангажира во откривање и борба против сите облици на корупција во Асоцијациите на МНЗ.

Член 35

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС нема да бара ниту да прима, односно да му дозволи на второ лице во негово име или во негова корист да прими подарок, услуга или каков било друг вид корист во врска со извршување на функцијата, освен пропишаните пригодни и протоколарни подароци.

Член 36

Во услови на управување и користење на буџетски средства раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС ќе се однесува домаќински.

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС ќе оневозможи средствата од ставот 1 на овој член да се користат посредно или непосредно во приватни цели.

Член 37

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС нема да ја оневозможува примената на која било законска мерка на надзор на органот кој врши контрола утврдена со закон или друг пропис.

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС е должен уредно да се придржува кон секоја привремена или конечна одлука на органот од став 1 на овој член и без одлагање да изврши правосилна пресуда на суд од кој проистекнува некоја обврска за органот.

Член 38

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС, по престанувањето на извршувањето на функцијата, нема да превзема активности кон организациите и јавните претпријатија, со цел за себе или за друго лице да обезбеди лична или професионална привилегија.

IV. ЈАВНОСТ НА КОДЕКСОТ

Член 39

Кодексот се истакнува на видно место во просториите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС.

Кодексот се објавува во политичко-информативната ревија „Македонска виделина“ и на интернет страниците на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС

Член 40

Членовите или раководителите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни да се запознаат со овој Кодекс и да дадат изјава во писмена форма дека ќе се придржуваат кон неговите одредби.

Изјава од ставот 1 од овој член е составен дел од личното досие на вработениот, членот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС.

Член 41

Инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС ќе одредат начин на промовирање на овој Кодекс меѓу припадниците на македонската национална заедница во Република Србија, како и во јавноста и медиумите, за унапредувањето на свеста за принципите на Кодексот и значењето

**ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА
МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.**

на нивното придржување и начинот на функционирање на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС.

Член 42

Раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС или лице кое тој го овластил се должни, по приемот во членство или работен однос во инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС, да ги запознаат членовите, вработениот или раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС со одредбите од овој Кодекс.

V. СЛЕДЕЊЕ НА ПРИМЕНАТА И ПОВРЕДА НА КОДЕКСОТ

Член 43

Инстанците на МАКОС или органите на МАКОС во рамките на своите овластувања ќе ја контролираат законитоста, целисходноста и ефикасноста на постапките на органите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС, ќе ја надбљудуваат примената и ќе постапуваат по претпоставките кои се однесуваат на кршење на одредбите од овој Кодекс.

Член 44

Раководителите на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС се должни, до на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС еднаш годишно, а најдоцна до 31 декември во тековната година, да поднесат извештај за примената на правилата на овој Кодекс.

Член 45

Повреда на одредбите на овој Кодекс направена од страна на членот или на раководителот на инстанцата на МАКОС или органите на МАКОС претставува повреда за која се одговара дисциплински.

Дисциплинската постапка се покренува и се води согласно Законот, Статутите на инстанцата на МАКОС, Кодексот на МАКОС и со други прописи.

Член 46

Сите нерешени прашања, како и прашања кои не се опфатени со овој Кодекс во врска со начинот на организирање, здружување, дејствување, работа и однесување на Асоцијациите на МНЗ и нејзините припадници, органите на МАКОС ќе ги решаваат со заеднички акти во склад со законот.

Член 47

Измените и дополнувањата на овој Кодекс ќе се вршат на ист начин како и неговото донесување со предлог на инстанцата на МАКОС или одлука на Собранието на МАКОС.

Член 48

Овој Кодекс влегува во сила 30 дена од денот на донесувањето, или објавувањето, во јавното гласило на припадниците на македонската национална заедница во Република Србија, политичко-информативната ревија „Македонска виделина“.

Панчево,

_____ **2013 година**

**ПРВА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА НАЦИОНАЛНА ЗАЕДНИЦА ВО Р.СРБИЈА
МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС 2013-2023.**

МАКЕДОНСКИ ОБЕДИНЕТИ СИЛИ-МАКОС

Национален совет на МНЗ во Р.Србија-НС МНЗ РС

Председател

Борче Величковски

-----М.П.

Сојуз на Асоцијации на МНЗ во Србија-САМС

Председател

Стево Србиновски

-----М.П.

Демократска партија на Македонците-ДПМ

Председател

Миле Спировски

-----М.П.